

krtek

alternativní levicově opoziční časopis

Obsah

Pravda a lež - dilema pro každého z nás	2
ČESKOSLOVENSKO: Zpustošená země se sovětskými raketami .	5
Případy nespravedlivě stíhaných	8
Světová veřejnost projevuje solidaritu .	12
DISKUSE: J.Suk a P.Uhl: K práci V.Havla Moč bezmočných .	14
A.B./Praha/: Nelákavé perspektivy technokratů .	16
Sandor: Zkušenosti pro příští krizový výbuch .	19
Jaromír Prník: Levice v opozici	21
POLSKO: Pracovní komise Solidarnosći	24
Tajné směrnice režimní propagandy	26
Horníci podporují britské stávkující	27
Plakáty k bojkotu volby	27
SSSR: Ženské hnutí v Rusku	28
Socha státu	31
Plochý tisk z výšky	32
Ekologická katastrofa v SSSR	35
SUVENÝRY Z PŘÍTOMNOSTI	
Malá procházka oficiální publicistikou	36
Pomluvy o mučení v Íránu a v Československu .	37
FEJETON Karel Kyncl: Poslední pohádka o Honzovi . . .	38
NEZÁVISLÁ KULTURA	
Petr Ouda čili Pinda	40
Jaromír Šavrda: Vězen ve skladu	41

PRAVDA A LEŽ - DILEMMA PRO KAŽDÉHO Z NÁS

Co je to pravda... V dálí se mihotající světélko, jež se nám vzdaluje, čím více se k němu přibližujeme. Vědecká pravda dnes prý vydrží jen kratičkou dobu. V biologii asi tak dva roky. Pak ji překonají nové posnaky. - Jenomže to mluvíme o čestném přibližování se k pravdě, kdy je poznání bráno prostě jako jednoduchá skutečnost a zahrnuto do stříslivého uvažování. V životě ta tak jednoduché nebývá. Za oficiální interpretaci skutečnosti stojí moc; v našem slzavém údolí dobře víme, že taková interpretace docela dobré může znamenat jen pravdy část nebo poloprávdu, přibarvenou pravdu anebo úplný výmysl, historickou dezinterpretaci, mýtus - prostě podlou lež.

LEŽ, to je to slovo, které shrnuje podstatu režimu, v kterém je nám dáno žít. Celý vládnoucí systém stojí na jednom základním podvodu, totiž na hanebném tvrzení, že je to systém vlády "pracujícího lidu", že současní vládci jsou právoplatní nástupci a představitelé pracujících, kteří jednou provždy zvítězili v únoru 1948. Z této základní lži vycházejí dlouhé řetězy dalších lží, pololží a pomluv, které třeba končí u toho všechnodenního licoměrného plakátu oficiální propagandy, který tak lhostejně přehlížíme - protože se stal už samozřejmou součástí našeho absurdního světa. Toho světa, který sám o sobě tvrdí, že je dělnický, ale kde dělníci tvoří většinu vězňů, kde být dělníkem znamená být tím posledním, kde dělnická práce je trestem. Kde také posadili do vězení dělníka Jiřího Gruntoráda, který se zachoval naprosto jinak, než totalitní režim dělníkovi předpisuje: zabýval se nepovolenou krásnou literaturou. Za to byl odsouzen ke čtyřem rokům vězení. Ve vězení byl surově zabit a když se odvážil podat na to stížnost - dostal ještě další trest "navrch"! Za údajné křivé obvinění... Taková bývá tedy "pravda" tohoto režimu.

Každý z nás konečně dobré ví, jak to u nás chodí, kdo mírá vždycky pravdu... Ale není už na čase, abychom přestali být lhostejní, abychom se zbavili všech těch omezených větších i menších panáků, kteří tak milují tu moc nad ostatními, právo rozhodovat, právo ovládat, právo zakazovat, právo tajit, právo trestat...

Podívejme se na naše sousedy Poláky, kteří se nevzdávají ani před holou vojenskou mocí. Jejich společnost svobodných lidí žije bez ohledu na to, co dělá režim. Zemí kolují tisíce letáků a časopisů, odbory stále pracují nezávisle, vyučuje se v podzemních kursech, vysílají ilegální vysílačky... Nelze vše svádět jen na to, že nejeme toho založení jako Poláci. Zeptejme se raději přímo sami sebe: A CO JÁ SÁM ? Skloním se a půjdu jako beran, kam mě strkají? Nechám se uchláčolit pohádkami pro blbečky, nechám se sebou zacházet jako s nesvěprávným členem tvárného stáda? Copak mohu vůbec žít klidně a lhostejně, děje-li se vedle mě křivda?

Jsou mnohé cesty, jež vedou z toho našeho srabu ven. Jen zvednout hlavu a chovat se skutečně jako člověk! Společným jmenovatelem všech spolehlivých východisek je opravdová, skromná lidská důstojnost a hrdost, zdravý rozum a - solidarita.

Řeknete - jakápak solidarita mezi tolika ustrašenými, zakříknutými, mezi tolika povrchními lovci hmotných statků, kteří jsou ochotni za chatu nebo auto prodat jak svou hrdost tak i třeba přítele?

Řekněte si však: A CO JÁ ? Jsem já takový? A co myslíte - kdo z lidí, kteří čtou tyto rádky, připustí podobnou mysl o sobě? Ne, svou hrdost, své lidství jsme stále ještě neztratili.

Snad se nám nějak vytratila naděje na lepší časy, ale jenom kvůli tomu nemusíme zradit sami sebe.

Stále ještě máme jistotu sami v sobě: v tom, co se nám líbí, co je pravdivé. Máme velký příklad v našich polských sousedech. I u nás jsou stateční lidé, kteří se snaží žít v pravdě, signatáři Charty 77. Jedním z nich je právě Jiří Gruntorád.

Žije jich mezi námi asi tisíc na území Československa. Každý z nás má několik dobrých přátel, kterým věří jako sám sobě.

A tady je začátek dobrého díla - začátek konce toho nesnesitelného licoměrného režimu. Že se totiž přestaneme spoléhat na nějaké síly, které nám snad pomohou bez našeho přičinění, a že se přestaneme vymlouvat na všechny možné věci, které do hromady nejsou vlastně nic jiného než naše vlastní malost a slabost. Že spolu se svými přáteli každý z nás zapřemýšlí, co dělat, jak si pomoci ke svobodě a k tomu, co k ní pro každého z nás patří: možnost číst si, co se nám líbí, hrát a poslou-

chat hudbu, kterou my pro sebe považujeme za hezkou, jesdit, kam budeme chtít a zase se třeba vracet, prostě žít rovně bez přetvařování!

Z těch mnoha cest lze zvolit třeba aktivní nahrávání a šíření kazet či magnetofonových pásků, přepisování, rozmnožování a šíření zajímavých písemností, lze začít vytvářet na pracovištích zatím neveřejné pracovní komise, které zatím jen v malých skupinách budou projednávat pracovní podmínky, otázky taktiky proti podnikovému vedení, poměry na pracovišti - a vypracovávat postupně nejlepší možný způsob společného postupu směřujícího ve svých důsledcích ke kontrole výroby přímo těmi, kdo pracují /a ne nějakými dohližiteli/, lze zakládat společenské kluby i bez posvěcení úřadů, organizace nájemníků, svépomocné školky bez indoktrinace dětí básníčkami o Leninovi, stačí jen, domluví-li se několik rodin, pořádat celé školní kurzy na nejrůznějších úrovních, které ministerstvo školství jaksi nenačlánovovalo... Lze prostě dělat mnohé, jen to nenechávat koňovi, protože ten má sice velkou hlavu, ale s ničím nám nepomůže.

V tomto čísle Krtka podáváme několik příkladů takové nezávislé činnosti: z Polska o tamních podzemních odborech, ze Sovětského svazu o ženském klubu a odtamtud i návod výroby originálního rozmnožovacího stroje, který dokáže prolamovat státní monopol na informace mnohem účinněji než desítky psacích strojů... V každé zemi jsou ovšem jiné podmínky. Naše podzemní odbory se zatím musí spokojit s mnohem skromnější a tišší prací, nezávislou činnost je možno zakládat a provozovat s mnohem menším halasem, než se to dosud dělávalo.

Systém je silný, dokud jsme my pasívní, dokud se rveme sami mezi sebou. Ale stačí jen krůček každého z nás, začněme každý sám u sebe!

Časopis nechte kolovat v okruhu známých nebo vhodte někomu do schránky. Nenechávejte ho ležet! - Vlastnická exilového tisku samo o sobě není trestné. - Můžete-li, odevzdejte doručiteli peněžní částku dle svého uvážení jako příspěvok na distribuci. Tak nebudeste jen pasivní/m/ čtenářem /čtenářkou/. - Dopisy nám můžete posílat po cizincích /viz adresu v tiráži/, přes prostředníky poštou /viz např. adresy na str.11/ nebo přímo poštou /můžete uvést fiktované jméno odesilatele i si vymyslet jakékoli jméno místo názvu časopisu/. Policii není třeba práci zlehčovat, pište na cizím psacím stroji, posílejte nejméně 4.kopii, pokor na otisky.

ČESkoslovensko -

průmyslem zpustošená země se sovětskými raketami a nemálostí k ročku

Tak asi vyvstává Československo před zrakem světa. Tytan jsou mimulé představy o šikovných českých rukách, o úspěšných výrobcích čs. strojírenství... Konečně, může nám být docela jedno, jak se na nás dívá okolní svět, důležité je, co se změnilo pro nás v Československu.

Zdá se, že se změnila jedna zásadní věc. Oblast politična, tak dlouho odsunovaná do pozadí strachem z možných "následků", strachem ze msty mocných, dnes doléhá na každého obyvatele této země z nejapatičtějších. Krutou pravdu dnešního Československa už vidí každý, ta se nedá zamítat, jen "vysvětlovat" a omlouvat. Každý vidí zničené lesy, ví o skálené vodě, každý trochu soudný člověk ví nebo tuší, co může znamenat a co znamená rozmístování sovětských raket na našem území. Pronásledování hudebních skupin, přeměna časopisu Melodie v jakýsi Chmíček /podle velikosti písma soudě - nějak se časopis zaplnit musí/ se správně pop-musikovský reál-socialistickým obsahem, pronásledování literatury vůbec, pronásledování trampů a vůbec normální nepadourské turistiky jako jeden z prostředků "boje za lepší životní prostředí" /např. zákaz stanování v lesích, zároveň průmysl si ukrajuje z přírody, co hrálo rádi/ - to všechno doléhá na člověka v Československu více a hůř než jakékoli trampoty kdy jindy. Stává se zřejmý, že od své odpovědnosti nikdo neutaje. A být v Československu a vůbec v zemích s totalitním režimem odpovědným, znamená v mnoha případech umět si něco odříct, umět žít s jistým rizikem, s vědomou možností ztráty. Jsou to však jednoduché počty: nad Československo se snáší velmi konkrétní hrozba přírodní a válečné katastrofy, každá zvláště a obou dohromady; obě jsou zesilované a sjednocované hrozou totalitního režimu.

Právě v Orwellově roce 1984 tu velmi maléhavě vyvstává krutá negativní vize naprosté zotročené a podmaněné společnosti a zlomení člověka jako bytosti, která se už ani nemůže snažit žít v rozsárech dobra a zla, a uvědomovat si své místo ve světě a v čase, natož nějak své postavení ovlivňovat. Stačí si zvážit tyto konkrétní hrozby a hrozby, jimiž mává a straší režim, jehož svrchovaným zájmem je zachování současného stavu, který se zuby nehty drží systémem pečlivě odstupňovaných výhod, systémem zákazu, kontrol, trestů...

Charta 77, skupina lidí, kteří se veřejně přihlásili ke svému dílu odpovědnosti, odpovědnosti za lidská práva a vůbec za život člověka v této společnosti, skupina čítající dnes na území Československa asi tisíc osob, vydala v poslední době mnoho závažných dokumentů o československých problémech.

Je to například dokument o ohroženém životním prostředí v Československu, který Charta 77 dali k dispozici vědců z Akademie věd. Suchou vědeckou řečí čísel a fakt se v tomto dokumentu odkrývá děsivá skutečnost a ještě děsivější perspektivy. Tím spíš, že - jak se dosvídáme - se proti ekologické katastrofě podniká jen směšně málo - a investice v této oblasti klesají!

Charta 77 popisuje také katastrofální stav historických věd, jejichž smysl se ozřejmil právě v totalitní společnosti, kde člověk začíná žít v upravované skutečnosti, kde se řada skutečností tají. Historie se stává zádmorným propletenecem zkreslených a vymyšlených legend, v nichž naprostě mizí souvislosti společenského vývoje a zkušenosti generací.

Jiný dokument ostře kritizuje nový návrh školského zákona, který nově ubližuje celému už tolik pokřivenému školství, nově "reformuje" staré deformace tím, že je prohlubuje, a naprostě neupomíná tolik opomíjené pěstování kritičnosti mladých, tolerance k odlišným názorům a schopnosti diskutovat. Nový školský zákon též prosazuje známé totalitní "jednotící" prvky: nenávist k "cizímu" myšlení, odpór k národním menšinám a sociálně slabým skupinám obyvatelstva a nenávistný ateismus.

Charta 77 také vydala dokument o toxikomanii v Československu, o jednom ze závažných a také zamlčovaných problémů v naší rozvinuté reál-socialistické téměř-besproblémové společnosti, řítící se plnou parou k šťastným zítřkům, o nichž se vlastně už taky příliš nemluví.

Nemalý podíl v celkovém počtu dokumentů Charty 77 mají prohlášení a dopisy týkající se míru a mirového hnutí všeobec. Charta 77 zdůrazňuje neoddělitelnost skutečného míru a respektování lidských práv. Další dokumenty probírají problémy Severočeského kraje, cenzurní praxi, hrozbu ústavní výchovou dětí z "narušených" a "jimých" rodin, zákon o ochranném dozoru, který v podstatě umožňuje neustálé šikanování propuštěných vězňů a jejich opětovné uvěznění... /Jen je škoda, že Charty 77 tento zákon kritizuje takto důkladně teprve poté, co se začal užívat proti politickým vězňům./

Dokumentů, vydaných Chartou 77 jsou desítky. Musíme si stále uvědomovat, za jakých těžkých podmínek jsou vytvářeny a jak statečnou výzvu činem kladou chartisti celé československé společnosti.

Chtěli jsme na tomto místě prostě citovat ze zmíněných dokumentů, ale čtenář se bude muset poohlédnout v samizdatu nebo tamizdatu /Listy/, nízká periodicitu našeho plátku nás mutí, abychom dali přednost materiálu, který došel už po uzávěrce, ale má závažnost a aktualitu pro srpenové číslo nanejvýš vhodnou. Citujeme v plném znění:

Dokument Charty 77 k 21. srpnu

Každý národ má právo na dějina a na to, aby byly veřejnosti pravdivě předkládány. Toto právo, plynoucí z práva národů na sebeurčení, zahrnuje i oprávnění národa a jeho jednotlivých občanů bránit se proti zkreslování nebo i zamlčování dějinných událostí. Důstojnost národa je přímo spojena s tím, aby mohl násilí a ponižování ze strany cizích mocností alespoň pojmenovat pravým jménem.

Současný stav v naší republice je však podstatně jiný, velmi vzdálený možnosti uplatňovat toto právo na sebeurčení, speciálně na dějinnou pravdu. Ve dnech 16.-18. srpna byli mluvčí Charty 77 a řada dalších občanů protiprávně a bez souhlasu prokurátora podrobeni domovním prohlídkám, zadržení na 48 hodin, respektive po dlouhé hodiny vyslýchání StB. Stalo se tak jen proto, aby Charty 77 nemohla připomenout výročí vojenské intervence proti Československu v srpnu 1968.

Co se v srpnu 1968 ve skutečnosti stalo? V Československu probíhal pokojný autonomní politický vývoj za vytvoření vskutku demokratické, socialistické společnosti, který s velkými nadějemi vítala převážná většina Čechů a Slováků. 21. srpna 1968 byl tento vývoj násilně přerušen největší vojenskou operací, která byla v Evropě provedena od konce druhé světové války. Na území našeho státu vstoupila půlmilionová armáda pěti států Varšavské smlouvy. Stalo se tak bez souhlasu a proti vůli všech ústavních orgánů a politického vedení ČSSR. Byly tím porušeny principy a normy me-

zemárodního práva, závazky vyplývající z Charty OSN a dalších přijatých konvencí, jakož i z Varšavské smlouvy a bilaterálních dohod mezi ČSSR a účastníky intervence. Tím vlastně započala další etapa eskalace vysbojevaní vojenských sil v Evropě.

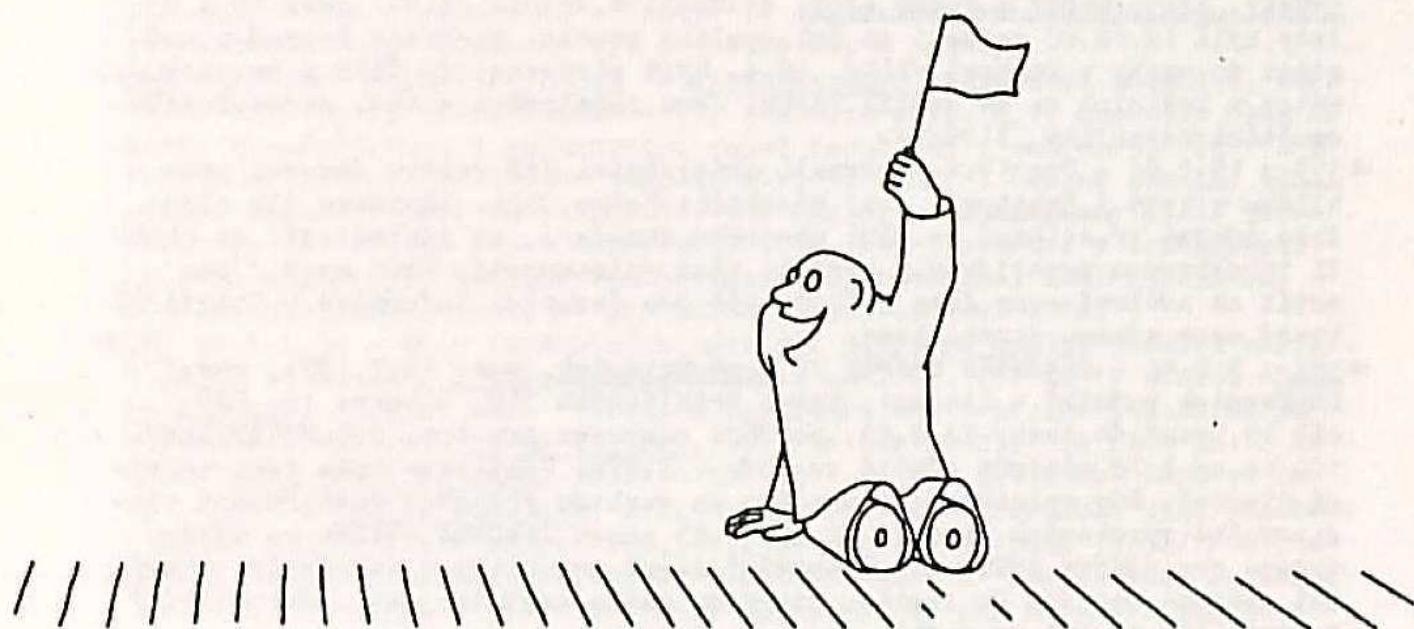
Jestliže nyní Sovětský svaz a jeho spojenci navrhují státem Severoatlantického paktu uzavření smlouvy o nepoužití síly v mezinárodních vztazích, je významnost tohoto mávrhu podstatně slaběna srpnovou intervencí a trvající přítomností sovětských vojsk na území československého státu. Považujeme proto za správné znovu připomenout návrh Charty 77, aby ústavní orgány republiky přikročily k přeskoumání smlouvy o dodamén pobytu sovětských vojsk na našem území, vynucené sovětskou intervencí. Již začátek takového jednání by podstatně přispěl k zlepšení atmosféry v Evropě a k obnovení důvěry v překonání mrtvého bodu v politice uvolňování. Dohoda o ukončení pobytu sovětských vojsk v Československu by významným spůsobem přispěla k zlepšení vztahů našich národů k Sovětskému svazu. Vytvořila by předpoklady k odstranění historického traumatu společnosti a působila by tak pevné základy pro její další autonomní politický vývoj. Prospělo by to i mezinárodní prestiži Sovětského svazu a pomohlo by to vyjasnit perspektivy mírového soužití v Evropě a na celém světě.

19. srpna 1984

Dr. Václav Benda
mluvčí Charty 77

Jiří Ruml
mluvčí Charty 77

Jana Sternová
mluvčí Charty 77

Miroslav Barták

ZJIŠTĚNÉ PŘÍPADY NESPRAVEDLIVÉ STÍHANÝCH

Sdělení Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných

V mimulém čísle Krtka jsme použili pro informování o sděleních VONS souhrnné sdělení výboru č.349. Do 3.8.84 jsme obdrželi dalších 29 sdělení:

- 350 z 6.1.84 - Pastor Jan Keller z Černošina, okr.Tachov, koncem listopadu 1983 zadržen na 1 den, vykonána domovní prohlídka, obviněn z marení státního dozoru nad církvemi a náboženskými společnostmi /§178/, které měl spáchat zorganizováním setkání evangelické mládeže v obci Zhořec. Vykládání též další účastníci setkání, J.K. ztratil souhlas k výkonu duchovenské činnosti.
- 351 a 356 ze 7.1. a 21.1.84 - Signatář Charty 77 Jiří Wolf, důlník, nar. 5.1.1952, Schweigerova 377, Jindřichův Hradec, byl odsouzen Městským soudem k šestiletému odňtí svobody ve III.NVS pro psaní a zveřejňování článků, jež soud klasifikoval jako podvracení republiky /§ 98/1,2a/ a pro pořizování údajů o poměrech ve vězeních Valdice a Minkowice, čímž mohl spáchat tr.čin ohrožení služebního tajemství /§173/3/. Hlavní líčení bylo svým obsahem i formou mnohostranným porušením i dnešních zákonů.
- 352 ze 7.1.84 - Zadržení a násilná transportace Petra Pospíchalá, P. Vítta Beneš a Jaroslava Šabaty. První byl brutálně vyvezen z Brna, druzí dva z Prahy; provázeno vždy 48hodinovým zadržením.
- 353 z 18.1.84 - Příslušníci sekty Svědkové Jehovovi, jež dosud není státem uznávána, inž.František Risler, nar. 1933, technik Pozemních staveb, inž. Zdeněk Táborský, nar.1949, výzkumný pracovník a inž.Jiří Kubík, nar. 1941, zaměstnanec spojů, byli odsouzeni za údajnou kazatelskou a duchovní činnost jako vedoucí představitelé sekty na území Severočeského kraje okresním soudem v Ústí nad Labem ke 13 měsícům odňtí svobody v I.NVS. Použit byl nechvalně zmíněný § 178.
- 354 a 371 z 19.1. a 14.5.84 - Tři mladí slovenští katolíci Branislav Bořovský, Alojz Gabaj a Tomáš Konc, studenti a důlník /A.G./ mezi 19 a 23 lety byli 12.12.83 zatčeni na čsl.-polské hranici v okrese Poprad a umístěni do vazby v Tarnowě /PLR/, 19.4. byli převezeni do ČSSR a kr.prokurátor v Košicích na ně uvalil vazbu. Jsou obžalováni z tzv. nedovoleného opuštění republiky /§109/1/.
- 355 z 19.1.84 - Dne 17.1. konali příslušníci StB velkou domovní prohlídku v bytě A.Šabatové, ženy vězněného Petra Uhla. Záminkou jim sloužilo údajné tr.stihání ve věci obecného ohrožení, ve skutečnosti se chtěli 10hodinovou prohlídkou a krádeží věcí /písemností, kmih apod./ pomstít za udělení ceny Jana Palacha týž den časopisu Informace o Chartě 77 který nese adresu daného bytu.
- 357 z 3.2.84 - Signatář Charty 77 René Matoušek, nar. 13.7.1951, zam. Dopravních podniků v Liberci, bytem Vrchlického 318, Liberec 13, PSČ 460 13, vzat do vazby 24.2.83, později odsouzen pro tzv. pobuřování/par. 100/1a,c/ k 18 měsícům odňtí svobody v I.NVS. Postižena byla jeho vořejná činnost, kdy uplatňoval své právo na svobodu projevu: rozšířování vlastnoručně vyrobených letáků. Od 27.12.83 znovu trestně stíhán ve výkonu trestu pro údajný pokus o poškozování zájmů republiky v zahraničí, který mohl spáchat dopisem do Anglie, který mu pošta vrátila jako nedoručitelný v době, kdy už byl ve vazbě.
- 358 z 30.3.84 - Signatář Charty 77 a člen VONS inž.Jan Litomiský propuštěn po 3letém věznění na velmi relativní svobodu "ochranného dohledu", který má trvat dva roky. Stalo se 18.2.84.

- 359 ze 7.3.84 - Karel Hrabánek, dělník nar. 22.12.1958, bytem Lanškroun, Žižkova 218, okr. Ústí nad Orlicí, který byl vězněn v letech 1977-80, se stal obětí provokatéra StB a spoluženého Vladislava Králíka. Doporučený převaděč přes hranice se ukázal být příslušníkem Pohraniční stráže. K.H. byl odsouzen OS v Českém Krumlově k 30 měsícům ve II.NVS za tzv. přípravu k nedovolenému opuštění republiky /§7/1 k §109/1 tr.s./.
- 360, 372 a 374 z 30.3., 15.5. a 25.5.84 - Signatář Charty 77 a člen VONS Ladislav Lis byl propuštěn 5.3.84 po 14měsíčním nespravedlivém věznění do "ochranného dohledu" na 2 roky. Podmínky tohoto "ochranného dohledu" jsou záměrně stanoveny tak, aby je nebylo možné dodržet. Nejdříve byl L.L. odsouzen k pokutě 500 Kčs a později - 10.5. - zatčen a 23.5. odsouzen ke 3 měsícům pro údajný přečin maření výkonu úředního rozhodnutí /§7 zák. 150/69 Sb./. Statečný bojovník za lidská práva Ladislav Lis tak strávil další 3 měsíce ve II.NVS. Charta 77 vydala zvláštní dokument týkající se nespravedlivého zákona o ochranném dohledu.
- 361 z 21.3.84 - Další zásah proti pravidelnému filozofickému semináři v bytě Ladislava Hejdúka, tentokrát přerušena příslušníky StB předseda prof. Th. de Boora z Amsterodamu o Emanueli Levinasovi. Stalo se 19.3. večer, výslechy zúčastněných trvaly až do půlnoci.
- 362 z 19.3.84 - Rozsudek nad katolíky Jiřím Šnajdrem a Janem Mokrým - 10 resp. 12 měs. odňtí svobody s podm. odkladem na 3 roky potvrzen Krajským soudem v Ostravě. Trestána je jejich víra a náboženská činnost - viz Krtek č.1.
- 363 z 5.4.84 - Sledování a dlouhodobé výslechy chartistů při návštěvě rakouského /29.-30.3./ a norského /3.-4.4./ ministra zahraničních věcí.
- 364 z 5.4.84 - Na MO VB ve Velké Mani, okr. Nové Zámky, zadržení 9.3. tři mladí katolíci Jozef Juráček, 23letý natěrač, Jozef Sádovský, 25letý student elektrotechnické fakulty SVŠT v Bratislavě a Ota Švec, 30letý bagrista /1. a 3. z Kmetova, okr. Nové Zámky/. Věichni tři sbírali podpisy pod dopis zwoucí papeže Jana Pavla II. k návštěvě Československa. Policie /mjr. Bence a por. Szabo a Toman/ se dopustila hrubého fyzického násilí, zejména Jozef Sádovský byl průběžně bit 4 hodiny.
- 365 z 3.4.84 - Signatář Charty 77 Miroslav Nový, invalidní důchodce, nar. 27.9.1929, bytem Brno, Řezáčova 17, odsouzen 27.2. k 15 měsícům. Soud ho uznal winným pokusu o poškozování zájmů republiky v zahraničí /§8/1 k § 112/a ohrožování dovizového hospodářství /§ 140/1/. Údajné zločiny měl páchat psaním dopisů do zahraničí, kde popisoval své šikany a též nonabidnutím Čs. státní banky dolarového šeku, který obdržel v souvislosti se svým chystaným legálním vystěhováním. M. Nového měl udělat mnichovský advokát E.A. Homer, jemuž se prý nolíbilo zastuzování ČSSR.
- 366 ze 7.4.84 - OS v Pardubicích odsoudil Ondřicha Baštu, dělníka nar. 29.9.58 na 15 měsíců, Zdenka Šibru, dělníka nar. 24.1.57 na 12 měsíců, Lenku Dlouhou, dělnici nar. 17.2.64 z Ohrazenic na 15 měsíců s podmíněným odkladem na 3 roky, Petrę Vojáčku, dělníka nar. 8.2.61 ze Žlebu na 12 měsíců, Stanislava Urbánka, dělníka nar. 27.5.65, ze Zruče nad Sázavou na 10 měsíců a Kamila Honische, dělníka nar. 8.3.64, z Pardubic jako věichni, u nichž bydliště neuváděno. Dopustili se prý výtržnictví /§202/1/ a ztěžování výkonu pravomoci veřejného činitelů /§156/2/ resp. útoku na tělož /§156/1a,b/, O.Bašta ještě urážkami členů KSČ se prý dopustil hanobení národa, rasy a přesvědčení /§198b/. Skutečnost je však taková, že policie brutálně napadla koncert mladých v Kuněticích 17.9.83.
- 367 z 10.4.84 - Po domovní prohlídce a dvoudenním zadržení obviněn z tzv. maření dohledu /§178/ a odňat státní souhlas k výkonu duchovenstkové činnosti P. Josofu Kajnekovi, nar. 18.4.49, administrátorovi farního úřadu v Ústí nad Orlicí. Stalo se 14.-16.3.84.

Československo

- 370 z 10.4.84 - Drantík Hanáček, vodárenský dělník nar. 30.10.49, z Doudleb, Třebíčského 1240, okr. Sokolov, odsouzen na 10 měsíců v I. řešení a Milim Sybotová, dělnice nar. 27.3.58, z Karlových Var, Pod Jelením sklem 38, na 6 měsíců podmíněně, oba pro údajné křivé obvinění /§ 174/1/ a J.S. též pro údajnou křivou výpověď /§ 175/1/, když uvedli, že jejich výpovědi v jiné tr. věci byly na nich vynuceny fyzickým a psychickým násilím vyšetřovateli VB J. Gelnhoferem a B. Berkou. Vinnými byli shledání ověm obžalovaní, nikoli příslušníci. Stalo se před OS v Karlových Varech 31.1.84.
- 371 z 15.4. a 14.6.84 - Jan Pukalík nejprve zadržen a hrubě vyslýchan v Blansku 19.-20.11.83, ponižován a fyzicky napadán, odebrána bible a písmomstu s bytu. Od 11.5.84 tr. stíhan pro "pobuřování" /§ 100/1b/, neboť vyšetřovatel zjistil, že "obviněný je ve styku se signatáři Charty 77 a ve dnech 21.-22.11. obcházel občany Lužánek, okr. Blansko, a vyzýval je, aby mu podepsali rezoluci proti rozmístění jaderných zbraní na území ČSSR". J.R. bydlí v Brně, Stolzova /Štolcova?/ 20, je to mladý křesťan, přesný věk neznám.
- 372 ze 14.5.84 - Po dvouapůlletém věznění propuštěn na svobodu signatář Charty 77 Eduard Stárek 10.5.84. Byl trestán za svou kulturní aktivitu, mj. vydání časopisu VONNO; posledním vězněným z případu je Ivan Jiřina /3 a půl roku ve III.NVS - viz Krtek č.1/. F. Stárka čekají ještě 2 roky trv. ochranného dohledu.
- 373 ze 16.5.84 - Drahomíra Fajtlová, nar. 7.12.27, bytem Trutnov, M. Pujoňové 280, dříve důchodkyně, odsouzena 10.5.84 OS v Trutnově na 1 rok s podmíněným odmladem na 3 roky. Jako "pobuřování" zhodnotil soud zapůjčení knihy Bory Kantírkové. Dvanáct režimovarů třem lidem. D. Fajtlová strávila ve vazbě 4 měsice.
- 375 z 25.5.84 - Inž. Miklós Duray zatčen 10.5.84 a obviněn z poškozování zájmu republiky v zahraničí /§ 112/ a šíření poplašné zprávy /§ 199/, kterých se měl dopustit tím, že se bral za práva maďarské menšiny. V poslední době se např. zabýval omezením školní výuky maďarstiny na základě nového školního zákona; rozbor v této věci zaslal kompetentním úřadům. Na začátku roku 1983 byl několik měsíců vězněn, na jaře propuštěn, avšak dále trestně stíhan pro údajné podvracení republiky /§ 98/1/.
- 376 z 29.5.84 - Po pětiletém věznění propuštěn na svobodu inž. Petr Uhl dne 28.5.; byl posledním vězněným v procesu proti VONS v r. 1979. Celkem si P. Uhl odsečel v husákovských věznicích přes devět let.
- 377 ze 4.6.84 - Signatář Charty 77, dělník Jiří Gruntorád byl uznán vinným OS v Liberci, příslušným vězniční Minkovice, že spáchal tr. čin křivého obvinění /§ 174/1/ tím, že oznamil, že ho ppor. SNV Procházka zbil. Hlavní líčení bylo vedeno velmi neobjektivně, bylo však vyslechnuto v jeho průběhu více svědků, takže prokázalo nade vši pochybnost správnosti statečné výpovědi J. Gruntoráda. Výpovědi dozorce se rozcházely, vyznamenal se též vězeňský lékař, který tvrdil, že si J. Gruntorád způsobil zranění v obličeji sam /později se opravil, že si zranění způsobil "mohl"/. J.G. vykonává trest odnětí svobody v délce 4 roky za svůj zájem o neoficiální kulturu a hudbu, byl přemístěn do III.NVS /Valdice/ a 4.6. mu k trestu přidali dalších 14 měsíců ve III.NVS. J. Gruntorád se odvolal.
- 379 ze 14.6.84 - Hlavní líčení proti skupině mladých katolíků z Olomouce Tomáši Davidovi, Josefu Janošíkovi, Janu Jemelkovi, Pavlu Kvapilovi, Marii Kvapilové, Jaroslavu Opletalovi, Ivanu Šimáčkovi, Tomáši Vážanovi, Janě Vážanové a Svatopluku Viktorinovi za uvedení shakespearovské hry, kterou obžaloba hodnotí jako "pobuřování" /§ 100/1a/, se má konat 2.7. /Podle neověřených zpráv vyneseny podmíněné tresty./

Případy nespravedlivě stíhaných, o nichž jsme se dozvěděli odjinud
Věra Spáčilová, nar. 3.3.1962 v Přerově, 1979-82 sestrou v univerzitní olomoucké nemocnici, pak zaměstnankyně železnice. Pronásledována za styky s P.Rudolfem Smáhelem a kvůli svým dvěma bratřím, odsouzeným k dlouhým trestům za "nedovolené opuštění republiky" /§109/. Byla zatčena v Maďarsku 21.12.1982 spolu se svým bratrem Petrem, když se pokoušela spojit se svým snoubencem, který se vystěhoval do Rakouska v září 1982. Byla vydána do Československa a držena do 4.1.83 ve věznici v Banské Bystrici, od 5.1.83 ve vazbě v Ostravě. Hlavní líčení se mělo konat asi v dubnu 1983.

Jiří Andreska /jméno máme bez háčků a čárek/, nar. mezi 1928 a 1933, ženatý, má dospělého syna, zaměstnán jako správce zámku Hluboká nad Vltavou /zem.muzea/. Oficiální zástupce ČSSR v Evropské výzkumné organizaci pro rybaření /EROTF/, humanista a věřící. Zúčastnil se shromáždění organizace v Maďarsku v r.1974. Zmizel začátkem roku 1983, jsou obavy, zda to nebylo v souvislosti s jeho smýšlením.

Božena Duchoňová, dominikánka, byla 30.11.1982 odsouzena k trestu odnětí svobody na 2 roky s podmínkou na 4 roky.

OPRAVA: V minulém čísle uvedeno nesprávné datum narození Milana Vlka, drženého v psychiatrické izolaci v H.Bořkovicích. Měl být 5.5.63.

PO UZÁVĚRCE došel otřesný dopis Jaromíra Šavrdy, ostravského spisovatele už podruhé vězněného pro údajné pobuřování /za psaní svých děl a přepisování nevydávaných/, který je v kritickém zdravotním stavu a žádá o podmíněné propuštění.

ZKRATKY: OS, KS - okresní, krajský soud; SNV - Sbor nápravné výchovy; NVS - "nápravně-výchovná" skupina ve výkonu trestu; VB, StB - veřejná a tajná nebezpečnost

---

O NESPRAVEDLIVÝCH STÍHÁNÍCH MŮŽETE INFORMOVAT I ZAHRANIČÍ

Zprávy jsou ochotni přijmout:

Cyrill John, Storbolsväg, 740 10 Almunge, Švédsko, tel. 0046-18365311

Ivan Medek, Nattergasse 12/1/25, 1170 Wien, Rakousko, t.0043-222454113

Palach Press, 19 Earlham house, 35 Mercer Street, London WC2 H9QS
tel. volací č.V.Británie - 18364764

Vilém Pročan, Ferd. Wallbrecht Str. 49, 3000 Hannover 1, NSR
tel. volací č. NSR - 511661898

Jaroslav Suk, Peterson-Bergersväg 72, 752 49 Uppsala, Švédsko
tel. 0046 - 18404572

Mezinárodní solidarita pomáhá! Spojení přes hranice prolamuje
totalitní bariéry!

Na další dvojstraně: Letáky, výzvy, dopisy, tiskoviny k akcím pořádaným ve světě za propuštění československých politických vězňů a proti útlaku v Československu.

K práci Václava Havla Moc bezmocných

Protože předpokládáme malou zasvěcenost potenciálních - zvláště zahraničních - čtenářů eseje Václava Havla, uvádíme hned na začátku, že názory, které v eseji vyjadřuje, odpovídají ideologickému zaměření většiny signatářů Charty 77 a zvláště pak prostředí, v němž se rodí nové občanské iniciativy a které usiluje o nezávislé životní formy a projekty. Havlovy názory vyrůstají z filozofického odkazu Jana Patočky a plně odpovídají i jeho popularizaci: výhradně morálnímu hodnocení společenských jevů, redukcii společenské problematiky na "hledání života v pravdě", nechuti k politickým reflexím a sociálním analýzám. Idealistické chápání světa však nelze Václavu Havlovi vytykat: je zde a pod stejným zorným úhlem pozorují skutečnost stovky signatářů Charty 77, tisíce opozičně orientovaných spoluobčanů a miliony lidí v této zemi.

Význam Havlova eseje je v tom, že tyto obecně rozšířené názory a postoje tlumočí s vtipem a erudití spisovatele; v tom, že poctivě a neúprosně odhaluje odpovědnost každého z nás za daný stav věcí /pasáže o zelenáři a "zapletenosti"/; v zdařilém zobrazení "světa zdání" a funkce, jež v něm má ideologie; v desítkách příkladů a postřehů z oblasti společenského odčizení; v barvitó ilustraci toho, co se v této zemi nazývá právním rádem. Psychické začlenění člověka do společenského a politického systému popsal Václav Havel velmi zdařile. Přiblížil všem čtenářům - a to nejen těm, jejichž kritický duch čerpá spolu s Václavem Havlem z idealistického poznání světa - scénu soupeření emancipačního vědomí s vědomím podřízenosti a nadřízenosti /takto ji označuje Rudolf Bahro/ a ukázal ji v našém světle a v nových dimenzích.

Bez ohledu na ideologická východiska je v práci řada postřehů a myšlenek, které jsou při nejmenším diskutabilní. Z méně významných jmenujme alespoň politicky krajně nevhodné /a také jazykově nesprávné/ užívání slov "disident" a "disidence" a Havlovu nejasnou koncepcí "posttotalitní společnosti" /označení pro politický systém této země/. Dále pak neuspokojivé vymezení "diktatury", způsobené ovšem tím, že Václav Havel důsledně abstrahuje společenské jevy - a v daném případě politickou diktaturu - od jejich kořenů, tj. sociální stratifikace, hospodářského postavení společenských skupin a historických podmínek. Těžko lze také souhlasit s vůdcovským principem /úvahy o autoritě vůdců a jejich velké pravomoci/, tak jak ho autor formuluje. Václav Havel rovněž směřuje pojmy "politik" a "politický vězení". Nepřesvědčivě polemizuje se stoupenci koncepce drobné každodenní práce; snad cítí sám, že tato koncepce je reakční utopii, ale slušnost a tolerance ho nutí, aby i v této koncepci hledal pozitivní prvky. Dichotomní pohled na opoziční činnost, která je podle autora buď odbojem nebo setrváváním na zásadách legality, je rovněž nesprávný: domáhání se změny zákonů, různé projekty občanské neposlušnosti nebo třeba stávkové hnutí nemusí být ani jedním ani druhým.

Václav Havel má pravdu v tom, že politický systém, lepší společenské uspořádání nelze vymyslet, že je třeba ho vytvářet. K tomuto vytváření však musí patřit reflexe a sebereflexe. Odpor Václava Havla k vytváření

Daný text z obsáhlé diskuse uvnitř Charty 77, jež se konala před více než pěti lety, byl - pokud je nám známo - zveřejněn pouze v rakouském časopise Gegenstimmen. Přetiskujeme ho při příležitosti návratu autora textu Petru Uhlu z vězení, kdo byl nucen strávit celkem devět let za svou občanskou statečnost v boji za spravedlivější společenské poměry. Text otiskujeme jen se svolením J. Suka, P. Uhl nebyl o našem úmyslu uvědoměn. - Pozn. redakce.

programů společenských změn proto nesdílíme. Soudíme naopak, že naším nejbližším cílem je formulování programů, různých alternativ, které by společnost snala a rozvíjela je; některé prvky jen teoreticky, jiné už dnes. Lze však souhlasit s tím, že programy se stanou jen prázdnými slovy, nebudou-li postaveny na skutečných faktech a nebudou-li vyplývat ze skutečné práce a chtění, nebudou-li vycházet ze strastí a tušeč lidí.

Největší nesouhlas projevujeme s pasážemi /zvláště v závěrečných kapitolách/, věnovanými vztahu politiky a morálky, krizi soudobé technické civilizace, perspektivě existenciální revoluce a mravní rekonstrukce společnosti a popisu latentní společenské krize.

Je pravda, že jedním z principů režimu je lež a že život v pravdě je nejlepší a nejúčinnější odpověď. Pravda a lež jsou ovšem pojmy ontologické a kognitivní: pravda je věrným zobrazením reálného světa redukováným na stupeň našeho poznání; lež je falešný výklad reality, její pokřivení nebo zvrácení. I my prosazujeme pravdu jako kritérium správného jednání /mj. i v politice/. Až druhotně jsou však tyto pojmy morálními hodnotami. Morálka jsou nepsané zákony společnosti, založené na konkrétních životních podmínkách. Proto také morálka nemůže být základním kamenem budoucího společenského uspořádání. /Jen na okraj: Co jeden považuje za otevřenosť, pocítí druhý jako hulvátství; co jeden má za lásku, druhý za sviňárnu; co pro jednoho je solidarita, to pro druhého může znamenat neskromnost nebo vlezlost./ V chartovním životě jsme i my pocitili kouzlo spříznění, otevřenosť, lásky a solidarity, ale tato nová morálka chartistů se utvářela postupně, z větší části až po zveřejnění Charty 77 a také jako reakce na represivní opatření režimu. /Charta neznikla jen z malého pocitu "žít v pravdě", jak tvrdí autor, ale i z mnoha jiných, prozaičtějších důvodů./ Nová "chartovní" morálka je založena na konkrétních faktach a změnách. Proto také zastavíme názor, že morálka v novém politickém a společenském uspořádání vyroste až z nových společenských poměrů. Je pravda, že její prvky je možno rozvíjet už dnes. Také politiku chápeme odlišně. Neměla by být profesí, ale záležitostí všech lidí, protože se všech dotýká. Pod pojmem "politický", "politická odpovědnost" rozumí autor často jen mocenský aspekt a politickou moc.

Neuspokojivý je rovněž obraz latentní krize společnosti. Autor hovoří o "samopohybu", který blíže nevysvětluje a až v 21. kapitole říká, že jedním z projevů tohoto samopohybu je kumulace moci. I ve svém dopise Husákovi /1975/ popsal projevy celospolečenské krize šířeji než v této práci. Esej má ovšem jiné téma; pro nás jsou však perspektivy nezávislých občanských iniciativ úzce spojeny s mocenskou otázkou, s hospodářským systémem, s problémy sociálními a národnostními, s postavením žen a mládeže, s problémy kultury, zdravotnictví, školství atd.

Pesimistická námítka Václava Havla vůči revolučním snahám, že není síly, jež by byla nositelkou takové revoluce v dnešním systému, neobstojí. Takovou potenciální silou jsou nejen utlačované vrstvy společnosti, nýbrž i celou společenskou strukturu prostupující emancipační vědomí.

Naše hodnocení práce Václava Havla je ovlivněno přesvědčením, že zásadní řešení společenských problémů je třeba vidět v překonání společenského systému, který je výrazem hospodářských poměrů a všech sociálních vztahů. Nezávislé občanské iniciativy mohou takovému řešení napomoci o to účinněji, čím přesněji si jejich protagonisté uvědomí svázanost oblasti lidských práv, demokratických svobod a morálky s problémy ekonomickými a sociálními. Sociální a ekonomickou analýzu daného stavu společnosti a posouzení možností, jak tento stav změnit, Havlova práce neobsahuje. Jasně a přesně postřehy Václava Havla z oblasti sociální a politické psychologie však naznačují, že autor není uzavřen diskusím ani na tato téma.

NELÁKAVÉ VYHLÍDKY TECHNOKRATICKÝCH REFOREM

Na Západě byl koncem roku 1983 zveřejněn utajovaný "Novosibiřský dokument" z dob krátké Andropovovy éry. Vypracovala ho skupina novosibiřských ekonomů z Akademie věd pod vedením dnes již sesazeného Abela Agabegjana a Tatjany Zaslavské. Dokument představuje odvážnou - i když samozřejmě různými úlibami chráněnou - kritiku, která se odvažuje poměrně daleko, i když nemůže jít na kořen věci. Byl projednán v Kremlu s negativním výsledkem a nás na něm zajímá především směr uvažování jisté skupiny ekonomů, který se může dotknout vývoje v budoucnu a i u nás.

V jádru nečitivý dokument plný byrokraticko-ekonomickejch frází si zde dovolíme shrnout do několika odstavců:

- 1/ Objevují se krizové jevy v hospodářství SSSR; signalizuje je např. zpomalování tempa růstu národního důchodu: 8.pětiletka: 7,5%; 9.PL: 5,8%; 10.PL: 3,8%; 11.PL: 2,5%.
- 2/ Důvodem není malá zainteresovanost pracujících, strukturální disproporce, neúrody apod., protože krize má všeobecné projevy a tedy i všeobecný důvod: zaostávání systému výrobních vztahů za úrovni výrobních sil. /Formulace je jak vystrižená z učebnicových formulací předrevolučních křízí./
- 3/ Současný centralistický, adresně-direktivní systém se slabým rozvojem tržních vztahů a ohrazeností ekonomickejch práv a hospodářské odpovědnosti podniků, s omezeností aktivity obyvatelstva v oblasti výroby, služeb a směny, s převahou administrativního řízení nad hospodářskými metodami vznikl v podstatě ve 30. letech, kdy byly naprostě jiné podmínky než dnes: Drtivou většinou průmyslových dělníků byli příchozí z vesnic "se slabě vyvinutým smyslem pro právo a bez nároků na účast v řízení". "Při své relativně nízké úrovni byli pohodlným objektem manipulace." Převažovaly zájmy materiální při hrozící nezaměstnanosti a obtížích s obstaráním bytu. Panoval přísnější rozmí s přivázaností k podnikům a omezeností cestování, uvnitř podniků doprovázený vojenskou disciplínou a krutými tresty.²
- 4/ Z této doby pochází také teoretická představa o tom, že "socialistickej výrobní vztahy ,předcházejí rozvoji výrobních sil, což vylučuje rozpor mezi nimi", že "neexistují hluboké a tím spíše ne antagonistické rozpory mezi zájmy různých tříd a společenských skupin", že "práce v socialistické výrobě má bezprostředně společenský charakter", že pracující jsou jen pasivními objekty řízení apod.
- 5/ Sovětské hospodářství je dnes mnohem složitější. Výrobní sily se změnily. Disproporce mezi jednotlivými obory mluví o tom, že centralistické řízení "vyčerpalo své možnosti". Změnil se "sociální typ pracovníka" je vzdolenější, kulturnější, informovanější, má hlubší společenské a právní vědomí. "Hlavní jádro kvalifikovaných dělníků... je schopno hodnotit činnost hospodářských a politických vedoucích činitelů, zřetelně si uvědomuje své zájmy a je-li nutno, dovede je hájit." Pracovníci se stali "značně složitějším objektem řízení než dříve".

1 - Viz např. časopis 150 000 slov - Texty odjinud č. III/84/8.

2 - Byly vynášeny vysoké tresty i za nejmenší přestupy proti pracovní kázni: např. 5 let za opožděný /o 15 minut/ příchod do práce, rok lágrů za každý kilogram ukradených brambor, deset let za klásky na poli apod.

V důsledku změny "sociálního typu pracovníka" nastala "demokratizace politického života", vyjádřená např. "všeobecným zavedením osobních průkazů a vyrovnáváním občanských práv všech skupin obyvatelstva", "zavedením sociálního zabezpečení v nemoci a stáří" atd.³ Zwýznamnily se "subjektivní faktory v hospodářství".

Současné hospodářství potřebuje kvalifikovanou, spolehlivou a odpovědnou "živou práci" a "subjektivní zapojení pracovníků do vykonávané činnosti".
6/ Společensko-ekonomické chování pracujících není jednotné, ale různorodé. Je třeba vytvořit správné rámce pro svobodnou činnost konkrétních pracovníků, jež by nebyly vymezovány shora a jež by sládaly chování pracovníků s celospolečenskými zájmy. Pracující potřebují "dostatečně rozsáhlou oblast individuálního chování". "Z toho vyplývá nutnost řízení chování jako takového. /.../ Administrativní metody jsou zde bezmocné." Řídit chování je možno pouze nepřímo, za pomoci stimulů. Proto je třeba přejít od centralismu k ekonomickým metodám řízení hospodářství.

7/ V ekonomicko-politickém myšlení traduji zastaralé, zjednodušené a nesprávné koncepce a názory. Je třeba vytvořit nový obor "ekonomická sociologie" a ve spolupráci s dalšími vědními obory prověřit "komplexní model nového společenského mechanismu rozvoje hospodářství".

Celkově je dokument pozoruhodně demokratickou variantou známých technokratických návrhů, i když zde proráží napovrch zásadní idea "řízení objektů", zde v poněkud zmírněné podobě /řízení podmíněno pochybnou dobrovolností/. Těžko též rozpoznat, kde končí pravověrnost /resp. pomatenost oficiální ideologii/ hraná a kde začíná skutečné myšlení, protože technokratismus a klasický byrokratismus se ve svém autoritářství prolínají. Z početných odvolávek na jiné práce sovětských ekonomů /Kurašvili, Butenko, Chalfinová, Kozyr, Fedorenko, Tichonov, Lukinov/ lze vidět, že podobné smýšlení není v akademických kruzích žádnou výjimkou. Víme také, že tyto kruhy mají jistou návaznost - i když často nepřímo - na některé skupiny byrokracie, jimž se říkává technokracie. Technokratická tendence uvnitř byrokratické kasty v SSSR a jiných byrokraticko-centralistických zemí není ovšem tím, zač bývá pokládána. Jejími nositeli nejsou žádní ekonomičtí odborníci, schopní podnikatelé, "kapitáni průmyslu", obdivovatelé techniky s racionalně-totalitním myšlením apod. Jsou to prostě aparátníci, kteří si uvědomují, že pro udržení své vlády by bylo nejlépe nějakým - lhůtějno jakým - způsobem zlepšit hospodářství, uspokojit spotřebitele dostatečnou zásobou zboží, zbavit se dluhů a vůbec všech potíží. Dokonce jsou i takoví - není jich mnoho - kteří obvyklé pořadí priorit /1. vojenská a policejní moc - 2. ideologický monopol - 3. hospodářství/ jsou ochotni přehodit /1-3-2 nebo dokonce 3-1-2/. V současné hospodářské svízelné situaci se budou chytat jakýchkoli nápadů; většinou to bývají právě takové, jaké jsou obsaženy v Novosibiřském dokumentu. Ovšem systém je trochu jiný, než jak ho daný dokument popisuje. Dnes už to není jen direktivní systém donucování k práci, ale propletenec náhradních komplexů výroby, služeb, zaopatřování a nabídky, kde bují ty nejpodvodnější raněkapitalistické metody, spekulace, vyrůstají celé sociální skupiny parazitující na nedostatku a vznikají celé skupiny obyvatelstva,

3 - Týká se např. přidělení občanských legitimací /pasportů/ kolchozníkům v letech sedmdesátých a postupného zavádění důchodů kolchozníkům - obojí bylo ovšem značně nesoustavné. Ten to akt znamenal jistou úlevu v nevolnictví, protože bez občanského průkazu nemohl člověk cestovat, rozzvazovat pracovní poměr, prokazovat totožnost /což vedlo k zatčení/ apod.

jež se na těchto machinacích nechtějí nebo spíše nemohou podílet a jejichž životní úroveň je ve srovnání s těmito novodobými nepmány výrazně nižší. To vše se děje na pozadí naprosté právní nejistoty, kdy systém sice - jak to byrokraté za horších časů téměř vždy dělávají - ustupuje v povolování soukromého podnikání, samozásobitelství a svépomoci, ovšem nikdo si není jist, kde přesně je daná hranice a kdy nepřijde - po sv. lehkém vzpamatování hospodářství - nové utažení šroubů. Za těchto okolností nabývají formy takového malopodnikání velmi sobeckou a krátkodobou podobu. Utajování deficitních zásob a spekulace s nimi, rozkrádání, klany známých a známých známých - to všechno nejsou žádno "nešvary", jež vyplývají "z poruch společenského mechanismu vývoje hospodářství", jak se praví v daném dokumentu, nýbrž neschopnost samotného systému, kde rozhoduje totalitně skupinka lidí o celé společnosti, kde je nesvobody a zwůle. V takovém systému proráží čistě lidská touha přežít a pro něco žít, i kdyby to měl být pouhý - v podstatě nolidský - úspěch čiré spotřeby /žít pro jídlo a jíst pro žití/.

Východiskem pro byrokraty nemůže být přirozeně návrh novosibiřských ekonomů jako celek, protože by prostě znamenal konec jejich moci: decentralizovaná výroba podnánuje pracující nejen k výrobní aktivitě, ale také k aktivitě politické; byrokracie by pak zbyla k obraně jen policejně-vojenská moc. Falešná ideologie by pak byla naprosto obnažena v podmínkách dravého kvazikapitalismu, proti němuž by pracující stáli jako naprosto bezprávná masa otroků. /O negativně-utopistické vizi vědeckého řízení chování obyvatelstva v souladu s jeho zájmy a se zájmy společnosti - rozuměj byrokracie - pomlčíme, je to jen neuskutečnitelná fantazie, přehlížející základní skutečnosti./ Co můžeme očekávat, je jen přebírání určitých liberalizačních prvků na určitou přechodnou dobu, protože jejich stálejší působení ohrožuje samu podstatu byrokratické moci, jež je centralistická jako taková. To bylo řešením pro Andropovy a bude i řešením pro Černěnky a jeho satrapy ve východní Evropě, protože samotné direktivní metody už opravdu neúčinkují: musely by být provázeny terorem možná ještě větším, než byl teror Stalinův, aby dosáhly výsledků v současném neonepovském propletenci.

Jakou perspektivu však vidí obyčejný dělník nebo i nižší byrokrat, varící se v konkrétním kotli těchto vztahů? Má si snad otevřít soukromé zaměstnictví a v kuchyni mít malou soukromou slepičárnu? Má i nadále shánět známé po všech možných obchodech a výrobnách a nabízet protislužby jiných svých známých? Má raději "chytře" mlčet k volkopodvodům svých nadřízených, aby mu byly promíjeny jeho drobné krádeže?

Cokoli jiného je prý jen podníkem pro hrudiny nebo blázny. Nevím, hrdina nejsem, snad jsem blázen, ale nedovedu si představit jinou schůdnou a důstojnou cestu k lepšímu a rovnějšímu životu než cestu jasného odmítání jak diktatury tak i všech nemorálností, které z ní vyplývají. Někdo třeba nemá na to, aby mluvil na schůzi, může se však poradit s kamarády v práci a zkoušet se stavět proti vedení. Východisko samozřejmě není v právní pomoci současného režimu, i když se různé způsoby /kromě udávání a spolupráce s policií/ dají zkoušet. Naše síla je v nás, když se nebudeme hádat o malichernosti a zdviďt si, ale když se dokážeme společně postavit za spravedlivou věc, odmítat vnocheny drobné "výhody", které nám nabízí skomírající systém i podvodné výhody, které nám nabízí pod-systém na něm parazitující. - Stejně nás ty výhody jen svazují vědomím zranitelnosti /"na každého něco vědí"/ a nemorálnosti. - Když dokážeme vzít své záležitosti do vlastních rukou, bránit se a vědět, co je náš skutečný zájem. Pak nebude třeba v práci šídit, nebude třeba dělat přes-

časy a živit se malouchy a ztrácat čas. Nakonec nebudě třeba ani shánět a trpět nedostatkem. Protože pak bude naše práce tím, čím má být, a byrokracie si může jít na celkem nezasloužený odpočinek třeba k šípku.

srpen 1984

A.B. /Praha/
Na přání autora konspektem Novosibiřského dokumentu
opatřil -jes-

Sandor: ZKUŠENOSTI PRO PŘÍŠTÍ KRIZOVÝ VÝBUCH

Všechny krize "lidových demokracií"¹ mohla až doposud byrokracie vítězně překonat /i když cena této vítězství stále roste/. Hlavním důvodem je skutečnost, že SSSR dosud není téměř kritizována silněji dotčen, a proto mohl intervenovat /nebo tím vyhrožovat/, aniž by musel zaplatit v národním nebo mezinárodním měřítku příliš vysokou cenu.

Strategie, snažící se vše podřídit podbízení se Sovětskému svazu, aby ne-intervenoval /"neintervenční strategie"/ není vůbec korektní. Byla to strategie dubčekovou stejně jako KORu a ačkoli obě hnutí měla tak málo společného, dočkala se v podstatě stejných výsledků. Hlavní musí být snažba o vytvoření takových podmínek, jež by intervenci učinily co nejdražší, tj. aby se panstvo z Kremlu bud vzdalo svých intervenčních zamýslů a nebo aby se rozhodlo k takovému činu, který by byl spíše aktem zoufalství /"posledním politickým činem" - sr. Kuroňův dopis z vězení/. Tato orientace není nijak dobrodružná: akceptovat riziko intervence neznamená nutně vypuknutí regulérní války, jež by mohla vést k tolikrát předpovězeným "krveprolitím". Jiná věc je obsadit Varšavu - nebo Kábul - a jiná udržet velkou industrializovanou zemi v provozu.

Co scházelo v Polsku? Nechyběla bojová odhadlanost ani stupeň mobilizovanosti /patřící k nejmocnějším v historii dělnického hnutí/ ani taktické schopnosti Walęsova vedení. Ne, co tu chybělo, byl

1. Jasný pojem o nepříteli, který měl být poražen
2. Jasný výběr spojenců v národním i mezinárodním měřítku
3. /v každém případě pro vedení/ Představa o společnosti, která má být vytvořena.

Tuto bilanci Waleša svým způsobem nyní připustil v "Jeho rozhovorech", jež byly zveřejněny v č.47 /8.9.83/ CDN Glos wolnego robotnika.

Některé výňatky:

Otázka: Co tím myslíte, když mluvíte o mylích Solidarnosćí?

Waleša: Nejednou jsme podcenili protihráče, brali jsme ho jako partnera s dobrými úmysly a s mnoha možnostmi volby. Další myl spočíval v naší neschopnosti sdělit a vysvětlit naše představy nejrůznějším sociálním skupinám v socialistických zemích.

Otázka: Bylo to však možné?

Waleša: Myslím, že ano. Snad ne přímo, ale bylo by to bývalo možné. Byli jsme zváni k diplomatickým jednáním, k oficiálním setkáním. My jsme tam

^{1/} Autor užívá tohoto nečestného termínu patrně z nedostatku terminu jiného, který by souhrnně označil východoevropské státy závislé na Sovětském svazu.

prostě nechodili. Mohli jsme tím získat mnohé, oficiální osobnosti pro naši věc. S představiteli SSSR by to jistě bylo těžší, ale i zde bychom mohli vykonat dobrou práci. A co hůře - nechali jsme si utéct příležitost, abychom seznámili s našimi cíli obyčejné lidé ze zemí našeho bloku. Budeme na to muset pamatovat, protože bez nich bychom nic nedokázali.

Otázka: Budě to tedy možné v budoucnu?

Walesa: Jistě. Musíme využívat každou příležitost, všechno, co nám mohou dát jednotlivá setkání a kontakty. Neměli bychom se prostě obracet Rusům zády a stěžovat si stále jen na slo, které nám způsobili. Neměli bychom svou nenávistí způsobovat nenávist jejich. Mnohem lépe by bylo dát jim na srozuměnou, že v našem boji na ně spoléháme a počítáme s nimi. Jedním z našich dalších omylů bylo, že jsme se neznačili získat více řadových členů PSDS a podobných skupin. Náš vliv na armádu a milici zůstal slabý. Naše představy, které považujeme pro sebe za nejdůležitější, musíme propagovat mezi lidmi. Lidé musí přesně vědět, za co bojujeme, o jaký typ spoletnosti a státu usilujeme, jaké odbory chceme.

Jeden důležitý bod v této Walesově "sebekritice" chybí; není o nic méně důležitý a rozhodující než zmíněné. V Polsku se o tom neovoří tak snadno - o politické roli dělnické třídy v kapitalistických zemích /rovinutých i polokoloniálních/. Přesto byl v tomto směru určitý krok učiněn: na sjednocení Solidarnosti nebylo ještě možné vyjádřit solidaritu s pronásledovanými brasilskými odboráři, i když Lula /s podobnými křesťanskými tradicemi/ byl už v Polsku trochu znám. Lech Walesa nicméně požádal, aby při udělování Nobelovy ceny míru byl přítomen též odborář chilský /i když žádný revolucionář, ale "chráněnc" Vatikánu, ale i tak!/.

Tento - přinejmenším zdrženlivý - postoj Solidarnosti k buržoazním vládám zapůsobil ve Španělsku, v Itálii a /v ohrazené míře/ ve Francii, kde bojovnější části dělnictva, tradičně stojící pod vlivem komunistických stran, nahližely na Solidarnost jako na hnutí s nejasným charakterem, manipulované Vatikánem. Solidární pozice IKS a KSŠ k Solidarnosti byly proto označovány za další kapitulaci těchto stran před třídním nepřitelem.

V praxi pak toto neprozumění sociálním a politickým silám na mezinárodní úrovni Solidarnosti uškodilo. Její vedení přehlédlo nutnost stálého úsilí o to, aby se sovětská intervence stala pro tyrokraci co nejvíce nebezpečnou. Následkem toho zůstal celý mítlačový arzenál SSSR nedotčen. A byl to z velké části právě stín sovětské intervence, který dovolil "polskou intervenci v Polsku".

Byrokrati se poučili, že se nemí opakovat žádná povolnost jako v 70. nebo v 80. letech /nebo v 60. v Československu/; krize však trvá a prohluhuje se. Kdy a kde se projeví novým výbuchem, by bylo směšné předvídat. Jasně je jen, že se dnes jedná jen o roky vývoje, nikoliv o desetiletí či dokonce staletí. Polsko a Maďarsko 56, Československo 68 a zase Polsko v letech 80-81 - to vše ukazuje na to, že krize je permanentní a že tzv. normalizace je stále těžší: na jedné straně se stalo neobyčejně obtížným /ale ne nemožným/ pro SSSR intervenovat v Polsku 1981, na druhé straně je polská společnost takovou dlouhou dobu po vojenském převratu daleko vzdálena tomu, aby se ponorila do apatie.

leden 1984

LEVICE V OPOZICI

"Před sebou muletu
vládci se smáli..."

Karel Kryl

"Víte, co to je muleta?" ptával se Karel Kryl vždycky předtím, než zahrál a zapíval svou Ruskou ruletu. "Muleta je ten kus rudého hadru, co se drží bajkovi před očima, aby ho popletli." A pak začal:

V studené parádě
kožených křesel
sešli se k poradě
výrobci hesel.
Mnohé, co platilo,
pozbylo punce,
za okny mrazilo
srpnové slunce...

Je to velmi trefné přirovnání oficiální ideologie. Režim, taklik se honosící svou levicovostí, je levicový je naoko. Jak říkal Rudi Dutschke, "v reálném socialismu je reálné vše, jen ne ten socialismus". Ideologie slouží jen k oblibování lidí a "vysvětlování", legitimování sebe sama. Je to jeden z nejdůležitějších nástrojů moci tohoto režimu, z totalitních snad nejlépe zařízeného k věčnému přežití.

Sami smějící se vládci si berou z té kázané ideologie jen málo: cynicky berou jakýkoli druh demokracie jen jako zástorku skutečné moci, kolem níž se všechno točí a o které jenom vážně přemýšlejí. Dál si berou už jenom části z navrstvených deformací této ideologie: "komunistickou zásadovost", kterou se myslí bezohlednost až brutalita, "nesmiřitelnost" atd. atd. Psychologický rozbor jejich pragmatického myšlení a zároveň zanícených řečí navenek by jistě nebyl nezajímavý.

Je tedy režim pravicový? Těžko říct, v tomto systému platí úplně jiné souřadnice. Každopádně je to systém nelidský, reakční v tom původním slova smyslu. Není v něm špetka kladného. /Proto si často říkám, že slova Charty 77 o "dobrém jménu ČSSR" nebo o "prestiži SSSR", kterými bývají zdůvodňovány ndvrhy řešící krizové momenty naší společnosti, jsou snad i dobrou diplomací vůči nepříteli, ale velmi nešikovným a nebezpečným si zahráváním s těmi, kdo jsou - aspoň v duchu a zatím - našimi spojenci: s obyčejnými obyvateli Československa. Berou to oni jako diplomaci?/ Ve srovnání se systémem na Západě je to zaostalost sama: ve společenských vztazích, v technice, ve vědě, v kultuře...

Přesto však levice v opozici trvá na svém negativním vztahu ke kapitalismu:

- Kapitalismus má ve svých základech také v jádru nelidský motor: zisk. /Přes zisk se získává mocenské postavení, na Východě je to přesně naopak./ Je to výkoný systém, a proto životnější, proto pro člověka obyvatelnější, ale v mnoha případech s člověkem vůbec nepočítá.
- Trhový mechanismus má svůj vlastní samopohyb, který v sobě zahrnuje mj. i plýtvání: výrobu zbytečnosti, zámořně vyráběných výrobků s krátkou životností, ničení přebytků pro udržení vyšších cen apod.
- Trhový mechanismus nese s sebou inflaci a nezaměstnanost. To obojí jsou už pojmy, které lidé u nás už skoro zapomněli /nebýt oficiální propagandy, která si myslí, že může srovnávat "výhody" svého režimu proti západní "hluboké"/, také se nedají srovnat s dnešními krušlánami v našem reálném totalitarismu, ale na člověka dolévají velmi těžce, je-li jim vy-

staven.

- Parlamentní demokracie v zemích s liberálními režimy není nijak výrazným řešením skutečné vlády lidu /demo-kracie/. Ve skutečnosti vládnou předici stran, mocní a bohatí, kteří jsou jen lépe chráněni zdáním demokracie nebo i vládnoucí mnichem obtížněji a opatrněji, proto také mnichem vymalézavějí a jeannají než běžní diktátoři.
- Západní systém liberálního řešení má pod svým povrchem skrytu totalitu nápadně připomínající tu, kterou známe od nás. Jak funguje, můžeme pozorovat na klasických diktaturách.
- Kapitalismus nedává stejná šance všem, opak je pravdou, společnost je stále rozdělena na třídy vlastníků a námoždné pracujících - a přes určité sociální vyrovnaní /existenci silné střední vrstvy/ toto základní dělení vytváří také základní rozpory této společnosti.
- Militarismus a ničení životního prostředí následuje za principem zisku. Odsud také pramení stálá snaha o podmanování jiných, získávání sfér odbytu, sajíšťování zdrojů apod.

Levice, která hraje v opozici na Východě, se tím spíš staví kriticky k režimu, který se tváří jako negace kapitalismu. Všechny státy, které povstaly z nejmilitantnějšího a nejnejsnášenlivějšího směru uvnitř už v 19. století byrokratizovaného dělnického hnutí, byly nakonec popřením i tohoto směru, směru bolševického. Bolševici jakožto autoritáři, avangardističtí revolucionáři, byli až ažně revolucionáři. Vítězi nad nimi se stali velmi pragmatičtí muži moci se svým génem Stalinem /Maem, Kim Ir Seinem apod./. Lidový opravdový revolucionář, věřící v "komunistické zítřky", tehdejší dramatickou proměnu nepřežil. Ažně u moci.

Režimy na Východě jsou:

- Totalitní a samy o sobě amorfni, nemohou se měnit, jen se trochu upravovat, aby si podržely základní podobu.
Totalita předpokládá naprostou poslušnost obyvatelstva, zánik veřejnosti, zánik pojmů o čase, o společnosti, o člověku.
Totalita pramení z ohatrného hospodářského postavení vládnoucí vrstvy byrokracie, zakryvaného falešnou ideologií. Proto je čistá vojenská a policejní moc a kontrola státního aparátu stranickou byrokracií tím nejsamosfemujícím rysem těchto režimů. Prostě nemohou být ani trochu demokratické, jinak se rozkládají.
- Třídě rozdělené v onom klasickém pojetí rozhodování a vlastnictví, i když se zde nedá mluvit v takové míře o vlastnictví soukromém, osobním. Kolektivita oligarchie dodává systému dokonce jistou pružnost a přizpůsobivost.

Klasické sociální analýzy levice dokázaly už dávno pochopit podstatu režimů na Východě a určit jejich základní rysy. Dávno byla předpovězena polská krize a jiné sociální konflikty uvnitř byrokratických států. Po 13. prosinci 1981, kdy na polskou společnost vyrukovala junta "absolutního jádra strany" /zde nastala ona teoretická nula Petra Fidela v pojmu "lid"/, nebylo málo těch, kteří dávali za pravdu revolučním koncepcím, které levice hlásala odhadávna. Uvnitř levice se vypracovávají a diskutují nové koncepcie příštích revolucí na Východě.

Pokud má ovšem levice v budoucnu přežít jako relevantní politický faktor, pokud chce něco lidem říkat a chce, aby jí lidé naslouchali, pak nestačí, aby jen měla dokola o falešnosti oficiální ideologie a o pravosti ideologie jako takové. Protože těch "zrazených" revolucí už bylo nápadně moc. Josef Škvorecký má takové docela trefné přirovnání: Představte si,

že by nějaká firma vyráběla letadlo, které by bylo známo tím, že jeho spolehlivost se rovná nule. A ta firma by veselé vyráběla letadla dál, jakoby se nechumelilo. To je právě případ tzv. marxismu-leninismu. Tohle přirovnání kulhá jenom v jednom: firmou na letadla jsou spousty, ideologií, slibujících ráj na tomto světě, je podstatně méně. To taky využívá oficiální propaganda, zvláště ve třetím světě.
Aby lidé začali naslouchat, musí se levice zbavit nejen svého odpuzujícího slovníku /do něhož i já tady někde bezděky zabrousím/, to je to nejmenší.

Je třeba zbavit se:

- Avantgardismu, nahlížení na "masy" jako na nesváprvnou hmotu, která se má správně tvarovat.
- Jakýchkoli uvažování o "vedoucí roli" ve společnosti.
- Klasické stranickosti, tj. profesionálního byrokraticko-politického aparátu a pěstování stranické odlišnosti.
- Netolerance, arogance z namyšlenosti o vlastnictví jakéhosi patentu na rozum, podle něhož člověk vidí všechno nejlíp, nejhlobub, nejkomplexněji. Hnidopíšského hádání o maličkostech, které nezajímají nikoho jiného než od skutečnosti odtržené fanatiky.
- Papouškování svatých textů a jejich talmudistického rozebirání, zatímco si skutečnost veselé kvete úplně jinak.
- Charismatického čekání na Velkou Revoluci, která všechno vyřeší jedním rázem, pokud možno co nejrychleji. /Pokud se Revoluce nekoná, nastává kocovina nebo amok./
- Očekávání systému, pracovně označeného jako "komunismus", kde už vůbec žádné problémy nebudou.
- Omezování pojmu osvobození člověka na pouhé zbavení lidí od využitování /nadhadnota atd./.

Jak takové odstranění dokáže obchatit! Řeknete: co tedy zbývá z levice?

- vize bezkritické společnosti, která se bude sama spravovat; celkem propracovaný a prodiskutovaný projekt demokratické samosprávy;
- jasné vidění pramene společenské krize v třídním rozdělení společnosti /u nás: byrokracie - obyčejní lidé/
- jasné vidění metod "jak z toho"; i když existují metody různé, směřují v podstatě k jednomu cíli.

Levice nemá rozhodně lehké postavení a bude se muset ještě hodně snažit, aby si své dobré jméno zasloužila. Lze jenom doufat, že ostatní nelevicové směry v opozici zaujmou k levici v opozici podobně tolerantní postoj, jaký se snaží zaujmout ona.

Jaromír Prník /Československo/

Petr Uhl a kol.: PROGRAM SPOLEČENSKÉ SAMOSPRÁVY, vydal Index ve spolupráci s Informačními materiály. Recenze Indexu: Předložená práce radikálního socialisty v Československu už dlouho vězněného si věříme toho, čemu věnuje málokdo pozornost: samosprávy obyvatel ve všech oblastech společenského života. Alternativní program proti běžným názorům zprava a zleva." 252 stran. Z obsahu: Kritický a minimální program: Třídní protiklády byrokraticko-centralistického systému - Princip totality - Vztahy nadřízenosti a podřízenosti - Vlastnictví výrobních prostředků a ekonomické plánování - Hospodářské plýtvání - Zdánlivý nedostatek pracovních sil - Přeschedný program a prvky maximálního programu: Uplatnění přímé a nepřímé demokracie Politické strany a politický pluralismus-Společenská samospráva: Zásady a mechanismy bránící zneužití moci a byrokratizaci-Výrobní demokracie-Plán a trh-Předpokládaná technokratická tendence-Odbory-Kulturní revoluce...

PRACOVNÍ KOMISE SOLIDARNOŚCI VE VARŠAVĚ

Interview s odborářským důvěrníkem pracoviště v podzemním časopisu
Tygodnik Mazowsze č.71

- Co dělají dílencké kluby dnes, dva roky po 13. prosinci 1981?

- Přede vším se zabývají distribucí časopisů, vybírají se zde členské příspěvky a vyplácejí podpory. Nejlépe jde práce s časopisy. Distribuují se různé oblastní časopisy a bulletiny. Každý exemplář čte větší množství lidí. Znám jedno menší pracoviště, kde Tygodnik Mazowsze koluje po celém pracovišti. Průměrně 30-50% zaměstnanců čte podzemní tisk.

Téměř na každém z pracovišť, s nimiž mám kontakt, se vydává časopis vlastní. /.../ Některé bulletiny vydávají více pracovišť dohromady. Časopisy jednotlivých pracovišť mají průměrný náklad kolem několika stovek exemplářů. A ač vycházejí nepravidelně a mají různou kvalitu, posilují morálku lidí.

- Proč jsou časopisy tak důležité?

- Lidé se chtějí účastnit toho, co se děje. Lidé čtou s velkým zájmem časopis svého pracoviště, i když se toho třeba moc nedovědí. Většinu chtějí být informováni. Ti aktivní chtějí také instrukce, vysvětlení. Co děláme a proč. Jsou pracoviště, kde se podzemní časopisy čtou zcela veřejně. Myslím, že je velmi důležité, že existuje snaha, aby se lidé zbavili strachu.

- Jak je to se členskými příspěvkami?

- Odhaduji, že asi 5 % zaměstnanců v celé Varšavě platí členské příspěvky. Jsou jistá pracoviště, např. v určitých částech v Huti Warszawa, kde příspěvky platí 50-60%. V závodě Ursus na výrobu traktorů je to 10%. Vím o větším pracovišti, kde 30% zaměstnanců platí příspěvky pravidelně.

To, že členské příspěvky platí tak málo zaměstnanců, je způsobeno tím, že příspěvky jsou vybírány jen mezi těmi, k nimž máme plnou důvěru; čeká se, až někdo přijde s penězi, obáváme se chodit sami vybírat. Často to bývají stejná osoby, jež šíří časopisy a vybírají peníze.

Podpory se vyplácejí těm, kdo platí členské příspěvky, a to tak, jak vydou peníze. Většina dílenckých klubů vyvíjí také hospodářskou činnost, prodává známky a fotografie.

- Celá činnost snad nesestává jen z toho, že se rozšírují časopisy a vybírají příspěvky?

- Důležitý druh činnosti je spolupráce s církevními obcemi. Tajné dílencké kluby zařizují mše, kde se mohou lidé setkávat. Kolem obce se soustředují také akce pomoci. Od jisté doby se pořádají v církevních prostorách též přednášky. Sem přicházejí stovky lidí a to je také dobrá příležitost, jak navazovat kontakty.

Na všech mně známých pracovištích existuje odborářská knihovna. Dílencké kluby nakupují knihy, jež pak čte množství lidí. Pracuje také společná studijních kroužků.

- Lze tedy shrnout, že čistě odborářská činnost je omezována?

- Aktivisté Solidarnosti se více zajímají o politiku než o odborářské otázky. Měli by dávat instrukce o tom, že se mají psát hesla a nálepky na zdech, bojovat za lepší pracovní prostředí, za lepší ventilaci apod. Otázky, jež zajímají všechny, mají velký ohlas.

Tajný dílencký klub má kolem 5-10 lidí. Ti bývají natolik zavaleni prací, dostávají taklik rávrahu, že všechno nestačí. Dílencký klub by měl

tak po půl roce styky se všechny cechy. Ale když nejsou osobní kontakty, tak je dílencký klub namá také. Jistě způsoby činnosti směřují k tomu, aby se získaly nové styky s místními strukturami v daném místě. Je málo lidí. Kdyby měli dostat nové úkoly, tak by stejně dělali všechno sami. Práce je těžká a plná rizik. Přesto se obávám, že se dílencké výbory mohou zabývat čistě odborářskými problémy. Jsou stížnosti, že se jen málo lidí angažuje a přijímá pracovní úkoly. Je však třeba shromáždit lidí kolem činnosti, která jim něco říká a něco dává. Teprve pak může Solidarnost žít na pracovištích plným životem. Mým druhým návrhem pro aktivisty je, ať dělají méně a ne vše najednou. /.../

- Poškodil nějak pracovní komise Solidarnosti fakt, že někteří funkcionáři, kteří žili v ilegalitě, se přihlásili úřadům na základě vyhlášené amnestie?

- Pokud se někdo přihlásil, byli ostatní přesvědčeni, že policie něco věděla, i když se třeba neobávají, že někdo udává. Tajná policie různě provokuje a lže. Říkají třeba "my víme všechno". Ukázalo se však, že vědí velmi málo a dá se říct, že přihlašovací akce nepoškodily organizaci ani na pracovištích ani v místě.

- Je Solidarnost přítomna na pracovištích a může ovlivnit události?

- To je těžko říct. Na jedné straně se čtou podzemní tiskoviny, ale na druhé straně lidé, kteří jsou mimo distribuční síť, vědí jen zřídka, že Solidarnost je na pracovišti přítomna.

Vedení podniků bere na Solidarnost ohled, pokud chce brát ohled na zaměstnance. Nevědí, jak silná je Solidarnost, ale protože předpokládají, že by se něco mohlo stát, bojí se a snaží se konfliktům vyhýbat. Proto si vždy raději dvakrát rozmyslí, chtějí-li udělat něco, co by mělo poškodit pracující. Přešli podzemní tisk o jejich podřízených pracovištích, stává se velmi často, že se tam situace zlepší.

Na mnoha pracovištích se Solidarnost pokouší zařizovat věci služební cestou. A opravdu se díl tímto způsobem zařídí mnohem víc než dříve.

- Mohou pracující bránit představiteli Solidarnosti proti vyhazovu?

- Poměr ředitelství k demokraticky zwoleným zástupcům Solidarnosti je mnoho různých pracovištích různý. Někde byli zproštěni práce všichni členové dílenckých klubů, jinde pracují na stejných - i vedoucích - místech. Všichni však jsou vystaveni represům různého druhu; je však jasné, že to není na příkaz shora. Ředitelství se často dovolovalo toho, že to příkazy shora jsou, ve skutečnosti však pocházejí od nich samých. Z toho vyplývají jasné úkoly pro Solidarnost a samosprávu*/.../ Samospráva může zařídit mnohé.

- Je samospráva na mnoha pracovištích?

- Na polovině mnoha známých pracovišť pokračuje samospráva v činnosti, jinde dali přednost bojkotu. Existuje samosprávný orgán v Huta Warszawa a v továrně na automobily FSO, naproti tomu ne v Ursusu. Já osobně jsem pro účast v samosprávě. Na těch pracovištích, kde samospráva funguje, mají nové odbory méně členů. Orgány samosprávy neprojednávají otázky výroby, protože se zdají příliš složitými. Zabývají se především sociálními otázkami. Novým odborům berou půdu pod nohama. Samospráva se pokouší mít kontrolu nad platy, pracovními vztahy apod. Často vetuje nespravedlivá

*V Polsku funguje "samospráva" už od roku 1956, která se postupem doby zformalizovala, ovšem začátkem let 80. žila volněji. Měla být nahrazena skutečnou samosprávou podle návrhu Solidarnosti z podzimu 1981.-Pozn.přek.

odměňování. Pokouší se kontrolovat též bytové komise. Na jistých pracovištích se orgán samosprávy sám stará o rozdělování bytů, aby nikdo nemusel kvůli bytu do nových odborů. Ty orgány samosprávy, které fungují dobrě, např. v ocelárně, mají vlastní tisk a rozhlas. Ti, kteří tam pracují, učí se, jak funguje podnik a jak se rozhoduje.

- Mohou se orgány samosprávy tvořit tam, kde nejsou dnes?
- Někdy stačí přesvědčit pár lidí. Ti, co říkají, že nejlepší je bojkot, si vytvářejí alibi pro vlastní neschopnost. Nechut spolupracovat s úřady je menší překážkou než nedostatek lidí. Bud jsou už angažováni v práci pro Solidarnost nebo žijí jen soukromým životem. Mnozí se bojí působit v orgánech samosprávy, protože vědí, že pokud tam budou pracovat, jak se má, budou riskovat výpověď.
- Jak reagují dělnici na zvýšení cen?
- Aktivní, s nimiž jsem se setkal, jsou toho názoru, že nikdo protestovat nebude a že se mocipánům zase povedl jeden z jejich triků. Jedna věc je však jasná. I když ředitelství nepodala samosprávám žádné mávrhy, říkají zaměstnancům: "Nebojte se, uděláme vše pro to, abychom dopad zvýšení cen zmírnili." V Huta Warszawa si všichni myslí, že zvýší příplatky na děti. Plán je stanoven neskutečně mízký, aby se dostávaly vysoké přímie za jeho překročení. Může to však mít nějaký vliv? Spontánní reakce se dají sotva předpovídат.

TAJNÉ SMĚRNICE REŽIMNÍ PROPAGANDY V POLSKU

Deníky Solidarnosći ve Varšavě zveřejnily současné směrnice stranické propagandy z tajné instrukce vydané Propagačním odborem ÚV PSDS. Vybiráme ty hlavní:

- Vyhýbat se formulaci "naše socialistické vymoženosti".
- Spojoval pojmy "Solidarnosć" - "krize" - "stávka", aby byly chápány jako synonymy.
- Využívat každé příležitosti, aby bylo odlišeno vedení Solidarnosći od dělnických mas.
- Vytvářet asociace "extrémisté" - "vedení Solidarnosći", "politické cíle Solidarnosći" - "cizí pro dělnickou třídu".
- Znevažovat podzemní činnost a její účinek. Brát na lehkou váhu všechny demonstrace - dávat jim co nejmenší prostor ve sdělovacích prostředcích. Pokud možno informovat jen nejodpovědnější stranické aktivisty.
- Vinit Solidarnosć při každé příležitosti ze snížení výroby za poslední roky. Zejména z bytové krize, nedostatku potravin, potíží na trhu.
- Vyhýbat se zmírkám o kladných stránkách Solidarnosći. Zmiňovat odbory jen v souvislosti s chybami, např. s vysokými ekonomickými požadavky jako důvod krize. Nezmínovat chyby strany.
- Nepsat o vedoucí úloze strany v souvislosti s poválečným vývojem.
- Zlehčovat a zesměšňovat Lecha Wałęsu, dávat v potaz jeho důvěryhodnost, rozmlnit jeho osobnost poukazováním na porados, tvrdit, že je poloviční Američan a má zahraniční konta.
- Neuvádět počet členů Solidarnosći. Vinit Solidarnosć ze zabíjení novinářů.

HORNÍCI ZE SOLIDARNOŚCI PODPORUJÍ BRITSKÉ STÁVKUJÍCÍ

Dne 17. června 1984 v 10 hod. vysílala svůj třetí pořad podzemní rozhlasová stanice "Zvítězíme". Tato stanice patří Prozatímnímu koordinačnímu výboru horníků Solidarnosći v Horním Slezsku, v hlavním středisku důlního průmyslu země. Během osmiminutového vysílání kritizovala stanice režim Jaruzelského mj. pro jeho politiku obchodování s uhlím a vyjádřila solidaritu se stávkujícími horníky v Británii. Zde je kompletní text dané části vysílání:

"Prozatímní koordinační výbor horníků Solidarnosći, pracující v ilegalitě, rozhodně protestuje proti současné politice nakládání s hlavní polskou surovinou, uhlím. Jeho prodej za ceny nižší než na světovém trhu je porušením dohody z Jastrzębie ze srpna 1980, v níž bylo jasné deklarováno, že uhlí je národním zdrojem, který musí být užíván racionálně. Výše zmíněná cenová politika mění důlní investice v přímé hospodářské ztráty. Dále politika polské vlády výmluvně protiřečí oficiální propagandě, která vyhlašuje respekt k důstojnosti a snahám havířů. Za třetí je distribuce uhlí a obchod s ním mimo jakoukoli společenskou kontrolu. Polská vláda nemá právo se chovat jako uhlobaron a disponovat národními zdroji, jak se jí líbí. Tak se mohou chovat jen typičtí kapitalisté nebo diktátoři. Za čtvrté se politika polské vlády dotýká zájmů našich hornických přátel v jiných zemích, kteří stratili práci právě následkem této politiky.

Doufáme, že stranické vedení a parlament - jež podle svých tvrzení reprezentují lid - vysvětlí, oč tu jde.

Stávkujícím horníkům ve Velké Británii:

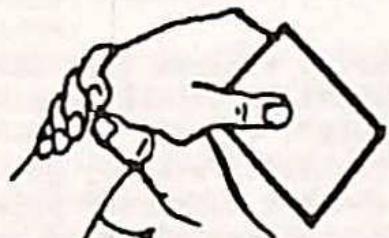
Podzemní Prozatímní koordinační výbor horníků Solidarnosći Vám posílá bratrské pozdravy a vyjádření podpory a solidarity Vašemu boji za právo na práci. Známe ze svých zkušeností, co to znamená ztratit práci. V tomto směru budeme činit cokoli, včetně akcí, abychom Vás podpořili. Zaslali jsme protest polské vládě a parlamentu jako počáteční krok naší podpory Vašemu boji."

Technický materiál pro rozhlasovou stanici Zvítězíme byl darován organizaci Solidarnosć Horního Slezska západoevropskými výbory nazvanými Solidarita se Solidarnosći jako výsledek sbírky konané mezi dělníky a v odborových organizacích.

GŁOSUJ!

RAZ WYBRALEM

GŁOSUJESZ?

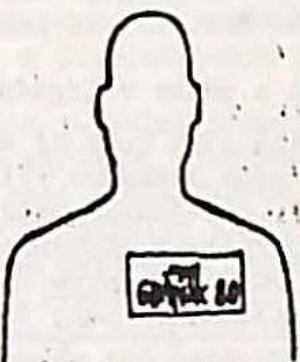

SIEBIE

OSZUKUJESZ

**RAZEM
Z NAMI!**

NIE ZAPOMNIALEM

Předvolební plakáty Solidarnosći též přispěly k úspěšnému bojkotu "voleb".

M a R i a

Ruské ženské hnutí
/převolání z letáku/

Bomba pro KGB

V září 1979 promluvily poprvé o svých problémech ženy v Rusku. O těch nevýslověně těžkých podmínkách, v nichž se žena ocitla po všechna ta desetiletí slavné leninské politiky. Tehdy vyšel první ženský nezávislý almanach Žena a Rusko. Tajmá policie KGB už mnoho let znala ženy, jež časopis vydaly, Tatjanu Goričevovou, Julii Vozněsenskou, Tatjanu Mamonovovou, Natalii Malachovskou, Sofii Sokolovovou, Natalii Malcevovou /Věra Golubjovová/, Natašu Lazarevovou a jiné jako aktivní a stálé účastnice demokratického hnutí, tohle však předvídat nemohla! Vydání samizdatového ženského časopisu se podobalo výbuchu bomby. Ženy otevřeně a s plnou znalostí věci promluvily o tom, o čem se dlouhá léta v SSSR mlčelo: o nerovnoprávnosti žen v životě doma, v práci, o hravných komunálních bytech¹, o vadách na kráse socialistické společnosti, jako je ženská kriminalita a prostituce.

Pokusili se almanach hned vymýtit a vykořenit. Redaktorky almanachu byly předvolány a předváděny k výslechům na KGB, kde jim bylo vyhrožováno nejtvrdší represí, budou-li i nadále organizovat ženské hnutí. Ale málakterou se jim podařilo zastrašit. Spíš naopak, toprve pozornost k ženskému časopisu ukázala, že jsme na správné cestě, že KGB ví patrně více než my o postavení žen v SSSR a bojí se, že budou-li se ženské hnutí rozvíjet a růst, budou odhalovány na stránkách ženského časopisu další skutečnosti. Tak se potom také stalo.²

Začátkem roku 1980 se rozhodly vydavatelky almanachu ustavit první nezávislý ženský klub v SSSR pod názvem Maria. Jméno Boží matky nebylo vybráno náhodou. V průběhu dlouhých staletí to byla Ona, k níž ruské ženy přinášely svá hoře a své tužby, k níž se obracely ve svých modlitbách. Není náhodou, že se toto jméno stalo na Rusi nejmilejším a nejrozšířenějším. Po měsíci přípravné práce se konalo 1. března 1980 ustavující zasedání klubu Maria. Brzy pak vyšlo v samizdatu první číslo časopisu Maria.

Žena a válka v Afghánistánu

V létě 1981 jsme už měly vydáno 5 čísel časopisu Maria. Všechna jsou samozřejmě věnována výlučně ženské problematice. Jakékoli politické, sociální, náboženské otázky nahližíme z "ženského hlediska". Vezměme například válku v Afghánistánu. Vysvětlujeme to takto: Kremelští starci, jen aby rozšířili svou nedomrlou ideologii, svůj prostředek k uchvácení přímé politické moci, ženou na jatka naše syny. Od vlády žádáme zřeknutí se

1/Komunální byt /komunaalnaja kvartira/ - byt, v němž současně bydlí několik rodin, z nichž každá má obyčejně k dispozici jeden pokoj, kdežto sociální zařízení je společné. /Pozn. překl./

2/Zde se ženské hnutí rozdělilo na dvě větve: socialistickou, feministickou, reprezentovanou Mamonovovou a Malcovovou /časopis Ženčina i Rossija/ a na pravoslavnou křesťanskou větov, o níž pojednává dál tento text. /Pozn. překl./

expanze a obrácení všech sil společnosti k řešení vnitřních problémů. V zemi roste hlad, alkoholismus, kriminalita. Tyto problémy za nás Afghánci nevyřeší, dokonce ani tehdy ne, donutí-li je naše tanky "dobrovolně se přičlenit k bratrské rodině socialistických zemí". Vše, co se nás týká, se nachází v naší zemi, naše problémy jsou uvnitř našich hranic. Ne přejeme si, aby byly mladé životy přinášeny v oběť slavomamu senilních starců. Náš klub vede neustálý boj za skončení afghánských jatek.

Neomezujieme se jen na protesty a výzvy, na mž nestoudní "šířitelé komunismu" už dříve nereagují. Za pomocí leningradské skupiny opoziční mládeže jsme shromáždily pravdivá svědectví o tom, co se skutečně děje v Afghánistánu /mládež se vyptávala vojáků, kteří se vrátili z Afghánistánu/. Pak jsme tato svědectví šířily mezi odvedence a jejich matky. Novým vojákům a jejich matkám jsme vysvětlovaly, že v Afghánistánu se vede nevyhlášená zločinná válka a že proto odmítnutí vojenské služby nelze nazvat dezertérstvím. Vyzývaly jsme matky, aby raději daly přednost čestnému odnětí svobody před hanebnou smrtí v Afghánistánu pro své syny. Naše matky odvedenců Julia Vozněnskaja a Sofia Sokolovová se proti pokusu úřadů poslat jejich syny do Afghánistánu kategoricky postavily, mnohé jejich příklad následovaly. J.Vozněnskaja prohlásila, že spálí povolávací rozkaz svého syna na Rudém náměstí, jiné prostě odvážely své syny z města, když se konaly odvody, dávaly je hospitalizovat, využívajíce té smutné skutečnosti, že v SSSR je i mezi chlapci dostatečný počet těch, kteří mají podkopané zdraví. /Američtí sociologové vypočítali podle oficiálních sovětských příruček, že jen zjewnými formami avitaminózy trpí kolem 40% obyvatelstva SSSR, stejně je procento alergických a nervových chorob./

Lidský klub proti nelidské totalitě

Stejně důsledně se klub zabývá zkoumáním skutečného sociálního postavení ženy. Interview se čtenářkami časopisu Maria nám poskytla obsáhlý materiál, w němž se náhle odkrývá ono tajemno, jež se krylo za nadutým heslem o rovnoprávnosti žen v Sovětském svazu. Časopis publikuje články o sovětských ubytovnách, o stavbách, o ženských vězeních a lágrech, o putujících ženách, nemajících ani práci, ani střechu nad hlavou /a takových jsou v zemi "rozinutého socialismu" milióny!. Klub se zabývá rozsáhlým výzkumem. Využívá oficiální statistické údaje o postavení žen a články v tisku na toto téma. Každý lhář se vždy někde přeřekne, stejně tak i sovětský tisk, je třeba se jen naučit číst mezi řádky. Mezi námi jsou profesionální novinářky, dřívější zkušenosti jim pomáhá vytáhnout pravdu i z těch nejprolhanějších novin, jako jsou Pravda, Izvestija a Litératurnaja gazeta.

Práce klubu však nekončí na vydávání časopisu, i když je velmi důležitý a pro všechny zajímavý. Forma klubu nebyla pro naše sdružení vybrána náhodně. Uvnitř surové totalitní struktury vytváříme něco zcela jiného, živoucího, živého společenství svobodných a navzájem se milujících lidí, čerpajících svoji sílu a statečnost od sebe navzájem, ve vzájemném styku.

Klub je svého druhu obec, kde si ženy nejen navzájem vyměňují informace a diskutují nebo se setkávají se zajímavými lidmi, to je také rozhovor s nimi si velmi blízkých lidí. Namísto utilitárních vztahů, jež panují ve všech oficiálních kolektivech a bohužel i v některých opozičních organizacích, přichází nový typ vztahů: přátelský /občinový/, ruskoužský vlastní. A my nejsme samy ve svých hledáních nových vztahů naší životy. Na zásadách lásky, úcty k osobnosti a vzájemné pozoci jsou stanoveny tři

náboženské obce v naší zemi a dokonce i nezávislé odbory. Tak se tedy ne-násilně, cestou přirozeného vývoje vytvářejí uvnitř rozpadající se společnosti začátky společnosti nové, založené na lásce, rovnosti práv a společných myšlenkových směřování. Nový typ vztahů, který jsme našli, po-važujeme za největší úspěch našeho hnutí.

Emigrace

V r. 1980 bylo pět členek klubu Maria donuceno k emigraci. Žádná z nich nechtěla opouštět vlast, všechny přijaly emigraci jako těžkou osobní tra-gédii. Ukázalo se však, že i v zahraničí jsou možnosti, jak pokračovat v práci. Ruské nezávislé ženské časopisy jsou překládány do jiných jazyků a získávají stále větší počet čtenářek a přátel. 19. ledna 1981 byla ve Frankfurtu založena první zahraniční odbočka klubu Maria, založená J.Voz-něnskou a T.Goričevovou. Jejím úkolem je všeestranná pomoc rozvoji žen-ského hnutí v SSSR, vydávání časopisů v ruštině v zahraničí. V současné době se připravuje otevření podobných odboček ve Francii a Rakousku. Že-ny celého světa, jež se seznámily s pravdou o postavení žen v SSSR, jsou ochotny podporovat všechny prostředky ruské ženy, jež vedou boj za svá práva. Nejen německé účastnice klubu Maria, ale i mnohé ženy z jiných zemí by si chtěly dopisovat s členkami leningradského klubu Maria a s oby-vatelkami jiných měst SSSR, chtěly by si vyměňovat informace o ženských problémech. Zde oznamujeme adresu německé odbočky klubu Maria:

Klub Maria, Kaiserstraße 72, 6000 Frankfurt/M, Deutschland /SRN/

Ať promluví žena

Říká se, že se v Rusku nic nehne, dokud nepromluví žena. A ta má proč promluvit. Naši společnost rozdělili podle starého surového hesla tak, aby se lépe panovalo. Jen náhodou, při služební nebo soukromé cestě se může např. obyvatelka Čeljabinskú dozvědět, že v Doněcku není maso, že Krivoj Rog má nedostatek zeleniny, ve Vorkutě není mléko. Připoutány k jednomu místu otrokářským poutem "propiský" /zaregistrovaného trvalého bydliště/, okradeny o pravdivou informaci v novinách, žijeme často ve svém městě a myslíme si, že všechny neporádek je způsoben jen místním vedením. Vyměňte vedení a bude zboží, nové jesle, zvětší se obytná plocha. O tom, že změny jsou nutné v měřítkách celé země a jakého druhu by změny měly být, o tom budeme moci mluvit pouze teď, až společnými si-lami odhalíme veškerou pravdu o postavení lidu na celém území SSSR.

Neznajíce celou pravdu, nikdy nezvítězíme nad lží. A lež, kterou nám od-malička vtloukali do hlavy, spočívá v tom, že žena je prý šťastná a svo-bodná. "Šťastná" v naší zemi, kde dětská úmrtnost vystoupla na 39-40 promile, kde ve vězeních odvzdávají svou otrockou práci milióny vězňů /většinu bez jakékoli viny, jen pro ukolení potřeby státu v bezplatné pracovní síle/, kde 17 miliónů lidí má příjem od 7 do 12 rublů měsíčně. Kde stovky tisíců žen vychovávají své děti v dělnických ubytovnách, ne-majíce rodinu, byt ani pokoj v komunálním bytě. Kde osamělá nebo svobod-ná matka dostává na dítě "výživné" pět rublů, což je jen výsměchem. Kde dosud v zemědělských oblastech ženy nemají žádný důchod a jsou prakticky bez prostředků. A to vše se děje v největší a na přírodní bohatství nej-bohatší zemi na světě.

Sovětský systém prokázal svou nehospodárnost a nolidskost: 60 miliónů Rusů bylo za dobu sovětské moci zlikvidováno /terorem, násilnou kolekti-vizací, umělým hladem/. Na řadě jsou další milióny - to jsme my všechny,

naše děti, naši mužové.

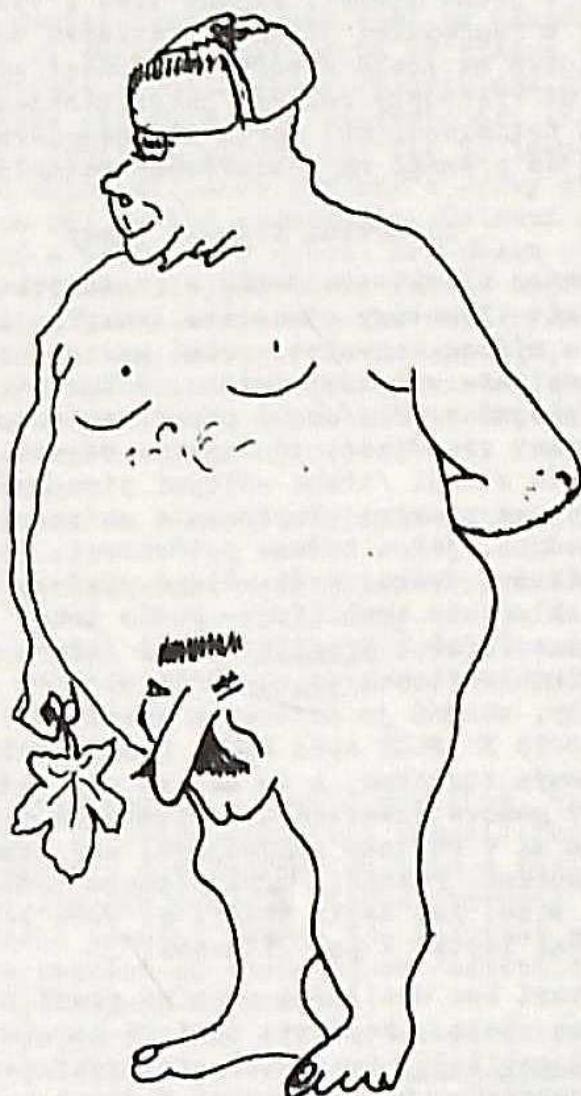
My ženy jsme absolutní většinou všechno obyvatelstva SSSR. Na nás leží největší útlak totalitního režimu. Přišel čas promluvit nahlas a naplnit a dožadovat se důstojného života.

Září 1981

Klub Maria

/K ženskému hnutí v SSSR viz též článek Leningradský feministický almanach Žena a Rusko v Informačních materiálech č.35 z r.1980, str.36./

Vidím statu rolnou sochu:
postava mužská v moři nadutosti.
Pod fikorijním listem ukryt trochu
obrovský orgán Bezpečnosti.

/Verše - volný překlad ze samizdatové knihy Vladimíra Albrechta Kak byť svidětělem, kresba - kolář z obálky knihy Skrattsalvor mot Sovjet, vydané Východoevropským výborem solidarity ve Švédsku./

PLOCHÝ TISK Z VÝŠKY

Informační materiály uveřejnily v č.38 návod výroby jednoduchého cyklostylu. Podobný návod lze najít i v Dialozích č.1/VI /exilový samizdatový časopis vycházející v Paříži/. Tištění cyklostylem je založeno na pro-tlačování barvy skrz tkaninu a cyklostylovou blánu na papír. Text je na blánu prosekán psacím strojem bez pásky. Cyklostyl patří k nejefektivnějším rozmnožovacím strojům v podzemí. Způsob, který popisujeme dnes, je však ještě mnohem účinnější, protože při něm není třeba shánět blánu a počet výtisků z jednoho textu je prakticky neomezený /oproti asi jednomu tisíci z jedné blány/. Plochý tisk z výšky je velmi kvalitní a dá se použít i k reprodukci jinde natištěných textů. V podzemních podmínkách je založen na zcela samostatné domácí výrobě tiskařské formy /štočku/, která má vystouplý reliéf, jehož tisknoucí části jsou podstatně zvýšeny nad netisknoucími. Barva se rovnoměrně navaluje na povrch reliéfu a tlakem se přenáší na potiskovaný materiál.

Zhotovení tiskové formy

Naprosto ravnou hliníkovou desku o rozměrech o něco větších než vám zamyšlený formát tiskoviny odmastíte. /Např. ji vysmirkujete jemným smirkem, umyjete mydlem, namažete zubní pastou, znova umyjete a vysušíte./ Pak na ni napíšete vše text letáku, dokumentu apod. rozpuštěným voskem /třeba z obyčejné svíčky//nebo parafinem/rozpuštěným v terpentýnu. Text je třeba napsat zrcadlově, tj. zprava doleva. Nejjednodušší je napsat si text na psacím stroji /třeba velkými písmeny/ s kopírákem přiloženým obráceně, aby se písmena okopírovala na zadní stranu listu; mají pak přesně tu podobu, jakou budeme potřebovat. Písmena pak přemalujeme na čistou hliníkovou desku. Psát můžeme rýsovacím perem, plnicím perem, štětečkem, skleněnou trubičkou - podle toho, jak silná písmena potřebujeme. Lze samozřejmě i kraslit obrazy /třeba pro plakáty/. Zadní stranu pokryjeme tímto roztokem celou. Poté vložíme destičku do mádoby /nejlépe z umělé hmoty, vhodná je nádoba na vyvolávání fotografii/ se zásaditým roztokem /10-20 % NaOH nebo KOH/. Roztok vyleptá kov v místech nepřetřených voskovým roztokem, a to asi za půl hodiny, horký asi za pět minut. Rukou v gumové rukavici nebo pimzeta destičku zvedáme a spouštíme a všechny s mléčnou výstředností pohybujeme, aby písmena vystala co nejzřetelněji a rovnoměrně. Postačí, když písmena budou mít výšku půl milimetru, mohou mít i více. Jen dejte pozor, ať dobu leptání nepřetáhnete, aby roztok nezačal leptat i pod literami.

Úpravnější text bez obtížného ručního psaní negativních písmen zhotovíte fotografickou cestou. Napišete text na psacím stroji nebo použijete jakýkoliv jiný už natištěný text, ten ofotografujete /nejlépe na stativu upevněným fotoaparátem zaměřeným kolmo k desce podložky textu/. Snímek musí být velmi ostrý, kontrastní, bez stínů. Negativ promítnete zvětšovacím přístrojem na film 13x18 nebo 18x24, podle formátu vaší tiskoviny, a film vyvoláte. Hliníkovou desku zbavenou všech tukových náносů /viz výše/ pokryjete touto směsí: tekuté žídrobové /dextrinové/ lopidlo asi pětkrát rozředěné v 2% roztoce dichromatu draselného v kyselině sírové /běžný prostředek k odmašťování laboratorního skla, tzv. chromsírová směs, používá se i při galvanických procesech v průmyslu/. /Alternativní směs: 40g kostního klihu rozmočíte ve 250 cm³ převařené vody, necháte 3-4 hod. bobtnat a pak nahřejete ve vodní lázni do úplného rozpustení. Profiltrujete pak přes vatu. V dalších 250 cm³ převařené vody rozpustíte 7g dichromatu amonného, oba roztoky smícháte a přidáte 1,5 cm³ čpavku. Roztok se nanáší o teplotě 30-40° C./

Vzniklým roztokem desku rovnou pokryjeme. Použeme si válečkem nebo štětcem; nejlépe se prý směs rozprostře, umístíme-li destičku na otáčející se disk gramofonu. Sušíme pak ve tmě, až vyschnne, a to v přísně vodorovné poloze, aby se nevytvorily potůčky. Vyschlá vrstva se stane citlivou na světlo. Na tuto vrstvu, fotoemulzií obrácenou k desce, se klade připravený /jak popsáno výše/ film. Místo filmu lze také použít pouhý průklepák: Text se napiše na tenký pauzovací nebo průsvitkový papír, pro zvýšení efektu dáme papír mezi dva černé kopíráky, uhlovou stranou směrem k pauzáku, takže se písmo opíše s obou stran; abyste kopíráky při psaní nepoškodili, vložíte do stroje pauzák s kopíráky mezi dvěma listy tenkého papíru. Můžete také použít text napsaný tuší na pauzáku. Při fotografickém přenášení obrazu na desku je pak třeba přikládat textem dolů, aby na desce vznikl negativní obraz./ Shora se přikládá skleněná deska, aby film nebo papír lépe přilehlly. Vše vynesete asi na 2-5 minut na přímé sluneční světlo nebo osvítíte silnou asi 500 W lampou ze vzdálenosti 1,5m asi 5 minut. Po expozici lehce smyjeme^{*} z desky za pomocí vatového tamponu ta místa, na něž světlo nedopadalo. Ostatní místa se pod světlem stala neropustná a přilnula k desce. Pak desku znova vysušíme a celou nalakujeme nitrolakem /olejové barvy vhodné nejsou!/. Až barva uschne, vloží se deska do horké vody. V horké vodě rychle odpadnou dříve osvícená místa, kdežto tam, kde světlo nedopadalo, zůstane barva přichycená na kovu. Nyní natřeme nitrolakem i zadní stranu desky. Pak desku vložíme do roztoku sodného nebo draselného louhu /NaOH nebo KOH, viz výše/ a štoček se vyleptá. Nitrolak můžete omýt z nápisu acetonom anebo ho tam můžete i nechat.

Místo hliníkové desky můžete použít i desky z jiných materiálů a jiné žíraviny:

Materiál: měď, mosaz, hliník - Žíravina: voda 500cm³, chlorid železnatý FeCl2 200g.

Materiál: zinek, ocel, mramor /bez žilkování/ - Žíravina: voda 500cm³, kyselina dusičná HNO3 75g.

Tištění

Pro tento účel je třeba mít dva válečky s měkkým povrchem, vyberte si nějaké rovné ve fotopotřebách, ty ovšem rovné být nemusí. Proto bývá lépe si nějaký váleček vyrobit: z kuchyňského válečku s navlečenou gumovou hadicí nebo z válce ze starého psacího stroje. Rovný váleček z fotopřístrojů nebo ze starého psacího stroje lze zarovnat na soustruhu. - Jedním válečkem budete nanášet na formu barvu /netlačit!, druhým projíždět přes list papíru, přiložený na formu.

Barva má být rychleschnoucí polygrafická, ale lze si ji i vyrobit. Koupiťte malířské olejové barvy v tubách, potřebné množství vymačkáte na pijáku a necháte přes noc. Za tu dobu se olej vsákne do pijáku a to, co zůstalo, je pravá tiskárenská barva. Letáky můžete dělat barevné!

- Můžete také vymačkat několik náplní do kuličkové tužky; barva, kterou takto získáte, není o nic horší než tiskárenská.

- Nebo z 200g vody, 35g škrobu, 20g černé tuše a 5g glycerinu. Dobře smícháme v plechové nádobce a dáme pak do větší nádoby s vodou; vaříme až do zhoubnutí směsi za stálého míchání. Barva má mít hustotu zubní pasty. - Dané množství barvy stačí asi na 5 000 exemplářů letáku A5.

Barvu nanášíme na váleček tak, že jí dáme přiměřené množství na skleněnou vodou

* studenou vodou

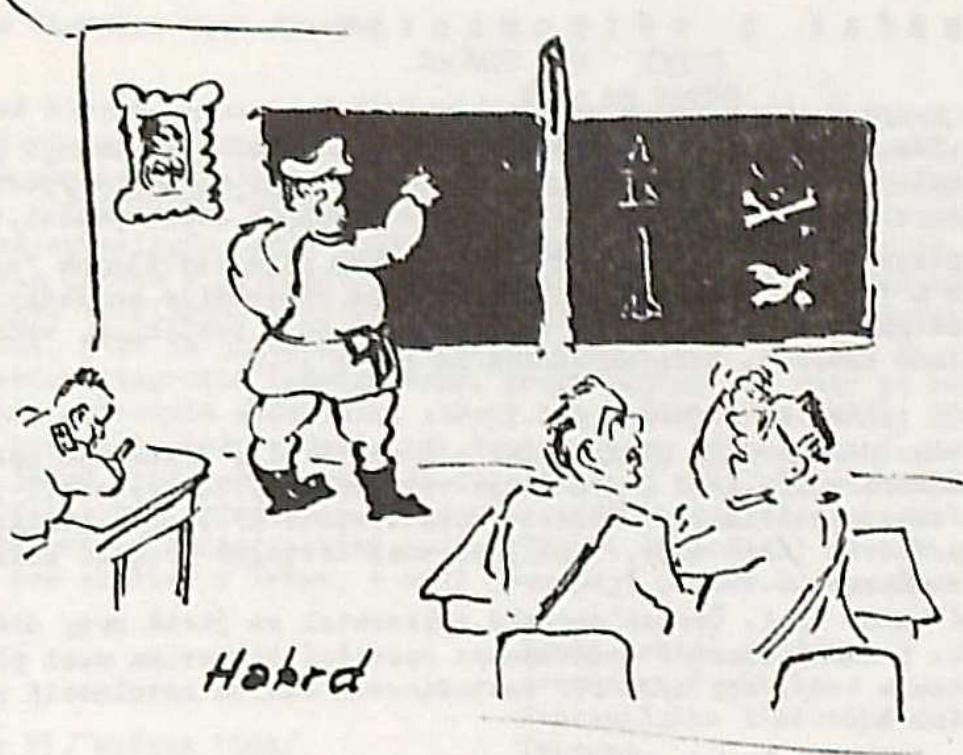
nou desku, rozválcujeme ji válečkem, aby byl váleček rovnoměrně pokryt tenkou vrstvou /aby barva nevlezla do mezer uvnitř liter a mezi nimi/. Dajte též pozor, abyste nezabarvili kraje štočku, aby text neměl špinavý rámeček. Na štoček přiložíme opatrně papír /ne lesklý, hladký, spíše takový, který dobře saje barvu/, několikrát přejedeme druhým /čistým/ válečkem /ted už přitlačíme/, sejmeme za růžek a dáme sušit. Tiskneme-li po obou stranách, dáme si mezi popsaný leták a váleček list papíru, aby se váleček neumazal. Lze také tisknout dva stejné texty na dvojnásobný formát, který se pak rozříze nebo rovnou na dva menší formáty. Někdy se tiskne lépe, když listy papíru trochu předem namočíme /přejedeme vlhkým válečkem - třeba na natírání/. Dajte pozor, abyste nenanesli na papír svůj barovný otisk prstu nebo dlaně. Udržujte proto při tištění porádek a použivejte gumové rukavice nebo aspoň "gumové prstíky". Vzhledem k tomu, že štoček může vytisknout velké množství exemplářů, vyberte vhodný text, u něhož lze předpokládat, že vzbudí velký zájem, který lze používat víckrát v budoucnu nebo chcete-li podniknout letákovou akci většího rozsahu.

Šikovné ruce a myslivé hlavy jistě doplní tento málo čtivý návod konkrétními vylepšeními: přisroubováním nebo přilepením formy k podkladové desce, vymyšlením jednoduchého stroje atd. Jednodušší to budou mít lidé s přístupem k offsetu, ovšem - jak vidno - i prostá amatérská fotolaboratoř stačí. A není-li ta, obejdeme se i bez ní.

Jednoduchý rozmnožovací stroj, používající štoček, se bude blížit svou podobou tiskárnskému stroji na zhotovování obtahů.

Podle brožurky K rossijskoj molodoži,
nakl. Posev 1981
a letáku Dorogoj drug, Rotterdam,
Postbus 902

Ekologická katastrofa v SSSR

Žores Medvěděv uveřejnil 27. ledna 1984 v New Scientist Magazine, časopisu vycházejícím ve Velké Británii, zprávu o nebezpečné nehodě, jež přerostla v obrovskou ekologickou katastrofu. Autor zprávy je významný biolog a obránci lidských práv, který se od roku 1973 nachází v exilu a bydlí v Londýně. Je bratrem historika Roje Medvěděva, žijícího v SSSR. /Oba jsou známi především knihou Kdo šílí, jež popisuje pronásledování Ž. Medvěděva, statečnou obranu obou bratrů a jejich přátel a jež protestuje proti užívání psychiatrie jako nástroje represe. Roj Medvěděv se stal jedním z prvních objektů šikan Černěnkova režimu./

Žores Medvěděv odhalil v témež časopise již v roce 1976 velkou atomovou katastrofu následkem havárie jaderné elektrárny u města Kyšym na Uralu /mezi Čeljabinskem a Sverdlovskem/, která se odehrála na přelomu let 1957 a 1958. /Později podal o katastrofě podrobné důkazy v knize vydané v r. 1979./

Nové odhalení se týká katastrofy, jež započala 15. září minulého roku, kdy se protrhla odpadní nádrž závodu na výrobu umělých hnojiv u Lvova. Jedovatá voda, obsahující soli drasliku, se rozlila po kraji šest metrů vysokou vlnou a urazila 25 km, než zmizela v Dněstru. Jed pronikl dále po řece do velké nádrže na pitnou vodu Novodoněstr, jež zásobuje Oděsu a Kišiněv. Nyní ovšem musí tato města brát vodu z nádrží vzdálenějších.

Medvěděv píše, že veškerý život podél řeky byl vyhuben: pomřely všechny ryby a další živočichové v řece a stejně tak i veškerá zvěř a ptactvo, pijící znečištěnou vodu. Byly zničeny veškeré biologické cykly. Jed se navíc usadil na dně řeky a je postupně odnášen dále.

"Nikdo neví, co to bude znamenat pro Černé moře," dodává Žores Medvěděv.

/Podrobné údaje o zmíněné knize Ž. Medvěděva uvádí časopis Informační materiály č. 33/1979 na str. 26./

SUVENÝRY Z PŘÍTOMNOSTI

Odkud to ví ?

TOMÁŠ ŘEZÁČ: "Je totiž mylné domnívat se, že tajné služby rozhazují peníze plnými hrstmi. Naopak: účetní tajných služeb kdekoli na světě /podtrženo námi/ nejsou o mnoho štědřejší než Moliérov Harpagon blahé paměti."

/Ze Smrti v ulicích /o terorismu v Evropě/; kniha plná závratných "odhalení", padůlek a fantastických lží potěší asi jen vysloužilé estébáky; lvi spár jejich gardy je znatelný na každé straně této publikace, vydané v edici pro mladé Kamarád. Zmíněná strana má číslo 37./

Nam až je možno jít ?

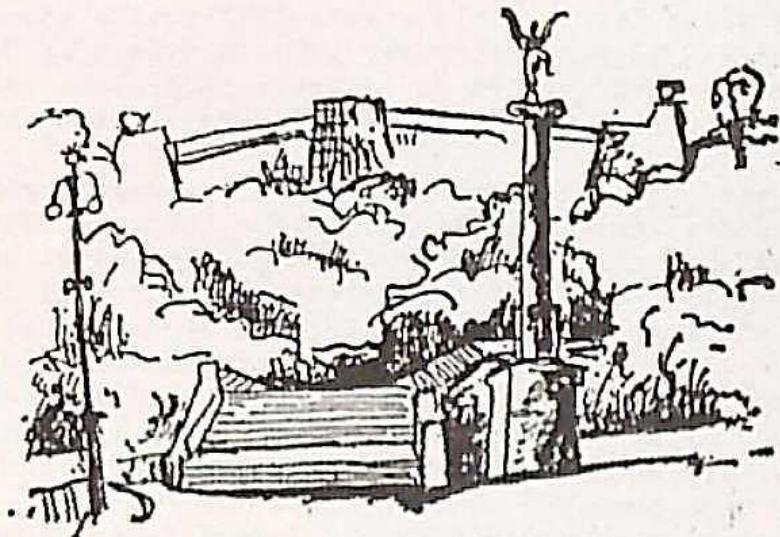
Na záložce nového románu Jana KOZÁKA Adam a Eva: "V díle národního umělce Jana Kozáka znamená román Adam a Eva další vykročení vpřed; vytvořil jím dílo, jež nám svou poetičností a lidskou opravdovostí připomene Rollandovu knihu Dobrý člověk ještě žije, v němž se však zřetelně zrcadlí síla i bolesti naší současnosti."

/První vydání knihy nakl. Československý spisovatel se jistě brzy dočká vydání dalších. Z knihy samotné necitujeme: opoziční tiskovina musí přece kolovat a nechceme tedy, aby byla sv. znehodnocena náhlou nevolností některého ze čtenářů./

Kult bez objektu

EVA VONDRAČKOVÁ ve Večerní Praze z 25.11.83 v pravidelné rubrice Po schodech známých i neznámých: "Za našimi zdvy si Vltava pod mostem Svatopluka Čecha lině razí cestu Prahou a před námi se vzhůru k Letné vypíná stráň zbarvená pozdním podzimem. Monumentální schodiště zve k procházce. A tak stačí jen přivřít oči a nechat se alespoň prvních pár kroků doprovázet historií..."

/Nostalgická novinářka se ovšem počlivě vyhne historii onoho "monumentálního schodiště" - poněkud ovšem nahoru nevypointovaného generalissimovou sochou - a raději se věnuje historii úplně vzdálené. Ak. malíř pak doprovází článek přesvědčivým vyobrazením tohoto vpravdě symbolu současného režimu, jehož mramor - jak se dozvídáme - je rozkrádán a kde mají policejní hlídky tolík práce... Co tam hlídají?/

Dopis časopisu Time ohledně

MUČENÍ V ÍRÁNU

Váš článek Torture: A Worldwide Epidemic /Mučení: Světová epidemie/ ze 16. dubna se na dvou místech dotýká mé země, jež se pro západní tisk stala objektem pomluv a kampaní, které Írán špiní a poškozuje jeho pověst. V Íránu není kamenování žádným druhem mučení, nýbrž trestem oficiálně schváleným podle nového íránského trestního zákona na základech svatého Koránu a islámské Šárije. Ukamenování není používáno proti politickým zločincům, nýbrž proti obyčejným pachatelům takových závažných zločinů, jako je cizoložství a pederastie.

Navíc fotografie íránské ženy, předvádějící své rány po mučení provedeném pořezáním skleněnými střepy, je podvrh. Není žádný důkaz, že rány byly způsobeny v době, kdy žena byla ve vězení, není uvedeno ani její jméno, věk, místo věznice či politická příslušnost. Mudžaheddínská /hypokritická/ organizace /spojená s protichomejniovskou gerilou/, která Vám patrně tento falešný snímek dala k disposicí, se takto pokouší krýt své zločiny v Íránu, i když jsou její pokusy odsouzeny k záhubě.

Abbás Rahimi Nidžád
generální ředitel
Zahraničního tiskového oddělení
Teherán

/Time 21. května 1984/

Komplexní systém znemožňující

MUČENÍ V ČESkoslovensku

Ekonomická a sociální rada OSN - Komise pro lidská práva
37. zasedání 5. července 1984

Zpráva vlády Československé socialistické republiky /výňatky/

V Československé socialistické republice existuje účinný a rozsáhlý systém politických, institucionálních a zákoných nástrojů, jež zaručují dodržování lidských práv osob jakýmkoli způsobem zadřízených nebo vězněných.

Ústava Československé socialistické republiky zaručuje nedotknutelnost osobnosti. Nikdo nesmí být pronásledován jinak než na základě případu schválených trestním zákonem a trestním řádem. .... Ve výkonu trestu nesmí být ponižována lidská důstojnost. .... Odsouzení nebo obžalovaní mohou být postiženi kázeňskými tresty za narušování předepsaného pořádku nebo kázně. Proti těmto trestům je možno podat stížnost. Tyto tresty jsou odstupňovány ... avšak žádný z trestů není spojen s omezením množství potravy. Tělesné tresty nebo trest korekce jsou nepřípustné.

- Pokud příslušník Sboru nápravné výchovy použije neoprávněně násilí proti odsouzenému, je disciplinárně potrestán nebo je proti němu zahájeno trestní stíhání. Postižená osoba má právo oznamit trestný čin prokurátorovi, vyšetřovateli nebo vyšetřovacímu orgánu. Do měsíce pak musí být uvědoměn/-a/ o přijatých opatřeních.

- Trest smrti je trestem mimořádným, v posledních dvou desetiletích užívaný jen za některé vraždy spáchané za přitěžujících okolností a za trestné činy kriminální povahy, jež zahrnovaly vraždu.

Karel Kyncl: POSLEDNÍ POHÁDKA O HONZOVI

Bylo, nebylo - vlastně bylo, protože kdyby nebylo, tak by nebylo, ale ono bylo. Bylo jaro a Honza došel ke krásné zahradě - nebo spíš k lesoparku, protože tam převládaly okrasné křoviny - a na ozdobném tepaném plotě si přeslabikoval nápis: CIZÍM I VLASTNÍM VSTUP ZA ÚČELEM SHLÉDNUTÍ PRINCEZNY PŘÍSNE ZAKÁZÁN POD TRESTEM PROPADNUTÍ HRDLEM.

Honza byl prostáček, jak dobře víte, milé děti. Nejdříve si tedy začal lámat hlavu, jak je možno jakýmkoli hrdlem propadnout, případně jak lze něco zakázat pod trestem propadnutí týmž. Na druhé straně se však náš oblíbený hrdina potuloval po světě už hezky dlouho, dávno snědl poslední máminu buchtu, skosil řadu draků a o vlásek ušel několika polovinám království, a tak jeho reakce byly již do jisté míry deformované prožitými zkušenostmi. Přestal si proto lámat hlavu lexikálními problémy a místo toho z nápisu na plotě vyvodil, že se ocitl v nejprávnějším právním státě. Nebot - to přece vědí i ty nejmenší z vás, milé děti - nejprávnější právní stát se pozná hlavně podle toho, že občanům je prostřednictvím různých nápisů zcela jasně dáváno na vědomí, co je čeká, když něco vymyslí nebo udělají, či naopak.

A opravdu, náš Honza se nemýlil. Ocitol se skutečně v jednom z nejprávnějších právních států, jemuž vládl král široko daleko slynucí svým smyslem pro ducha i literu zákonů. A nic, děti, neilustrovalo tento jeho charakteristický rys lépe, než právě onen nápis na plotě lesoparku, u něhož se zastavil náš Honza. Uprostřed parku stál nádherný zámeček, a v něm sídlila královna dcera, překrásná Zlatovlánska. Byla to opravdu holka jako obrázek, budila zaslouženou pozornost u všech šlechtických i nešlechtických synků v okolí, a to jejího otce krále hnětlo. Byl svým způsobem vyšinutý, milé děti, nebot Zlatovlánsku miloval láskou spíše mileneckou než rodičovskou. Ale dosti freudismu - držme se tématu a povšimněme si, jak se jeho zvrhlý cit promítl do jurisprudence. Kdyby vládl státu policejněmu, byl by dal sprostě odkráglovat každého větrelce na místě a bez soudu. Ve státě pouze právním by se tento hrdelní problém vůbec nevynořil, šlo by nanejvýš o přestupek rušení držby, a král by s tím neměl co dělat. Ve státě nejprávnějším z právních však dal vtělit do zemského zákoníku /první hlava/ jeden paragraf, jejž uvádí v plném znění, milé děti: "Kdo se z nenávisti ke králi dopustí vniknutí do královského parku za účelem spatření princezny Zlatovlásky, jest po dopadení povinen pronést libovolný výrok. a/Uzná-li královský sudí, že obsah výroku jest pravdivy, bude zločinec stát. b/Uzná-li královský sudí, že obsah výroku jest nepravdivý, bude zločinec občen." Stály zástupce království u OSN často používaly tohoto paragrafu při svých projevech v plénu světové organizace. Dokazoval jím, jak jeho vláda poskytuje všem občanům země bez rozdílu rasy, náboženství a politického přesvědčení alternativu nebo-li svobodu volby. Kromě toho zmíněný paragraf reguloval přirozenou cestou přebytky početního stavu mladíků, aniž bylo třeba za tím účelem vést válku, a byl tedy i významným činitelem mírotvorným.

Tohle všechno náš Honza stojící před parkem ovšem nevěděl, milé děti, to jsem vám vyprávěl, jenom aby vám bylo jasné pozadí příštích událostí. Nebot všeobecné líčení teď vystřídají

události, a budou se valit jedna za druhou.

Honza byl vředycky na princezny. Nerozmýšlel se dlohu a hup přes plot. Už se plíží křovím, už vidí překrásnou Zlatovlásku, jak si hraje s družkami na labutě a pávy - a už ho mají orgáni. Královský soudí se dostavil okamžitě a po nejnutnějším zákoném poučení vyzval Honzu, aby pronesl nějaký výrok. Honza se zamyslel a pravil: "Vy mě oběsite."

"Prima," řekl soudí a obrátil se na kata: "Čin svou povinnost!" "Podle kterého odstavce?" zeptal se kat věcně. "Á nebo bě?" Nebyla to totiž vůbec žádná sranda, milé děti. Kdyby Honzu pověsil, byl by výrok pravdivý - ale za pravdivý výrok se přece stínalo. Kdyby ho stál, byl by výrok nepravdivý - ale za nepravdivý výrok se věšelo.

Královský soudí dal v rozpacích Honzu zatím zavřít do hladomorny, neboť situace byla skutečně prekérní. Soudí byl /jak tomu bývá v nejprávnějších právních státech/ povinen viníka odsoudit a kdyby se mu to nepodařilo, byl by sám podle jiného paragrafu první hlavy odsouzen k trestu smrti utopením. Je tedy nasnadě, že ve věci Honzova rafinovaného výroku svolal nejlepší právnické veličiny království a ty dnem i nocí bádaly, jak vyhovět zákonům a přitom neoprávit soudího, nýbrž Honzu.

Leč vše se zdálo marné. V nejprávnějším právním státě si někdo nemůže jen tak mírnichtstýrnichts vykládat zákony po svém a účelově, jenom ta úplně nejvyšší vrchnost, jinak jsou na všechno precedenty a kdož co jiného, milé děti. Zdálo se tedy, že selský rozum našeho osvědčeného Honzy oslaví další triumf - ale v té chvíli zasáhl do běhu událostí jistý rotný královské tajné policie, který měl soudího v referátu a navíc se chtěl stát rotmistrem. Jeho zásah měl ovšem povahu pouze právního rozboru, protože každý ví, že královská tajná policie se do soudní pravomoci zásadně nevměšuje. Rotný ve svém elaborátu upozorňoval na existenci dalšího paragrafu první hlavy, podle něhož ten, "kdo uvede v posměch krále či orgán činný ve výkonu královské moci, bude upálen". A co jiného - odvozoval rotný - udělal svým chytrým výrokem Honza, než uvedl v posměch králův orgán? A tak Honzu upálili, zcela podle práva. Pak předhodili lvům onoho vychytralého rotného, protože ještě jiný paragraf první hlavy stanovil, že ten, "kdo projeví nebezpečnou chytrost, bude rozsápn".

Ted mě napadá, že podle toho paragrafu mohli dát pohodlně rozsápat i Honzu a nemuselo z toho být takové pozdvížení. Nejlepší právnické veličiny království tedy projevily mírně řečeno nevynálezavost, vidte, milé děti. Ale nebojte se, nic se jim nestalo, protože proti blbosti v první hlavě žádný paragraf nebyl. A nejen v první.

Hned po obou exekucích se sešla královská rada a zrušila onen paragraf, který občanům poskytoval alternativu. Stálý zástupce království u OSN to ve svém příštím projevu uvítal jako další zjednodušení administrativy a další posílení právního řádu.

Honza už tedy není mezi živými. Bude-li vám o něm ještě někdy někdo vyprávět pohádku, nevězte mu. Je zas ostatně na čase, abyste už z těch věčných pohádek vyrostly, milé děti.

PETR OUDA čili PINČA

Mladý dělník a písničkář undergroundu, který si od seděl přes tři roky ve vězení /z toho dva roky seděl za to, že odmítl svědčit proti signatáři Charty 77 Jiřímu Chmeloví/, chartista, popisuje ve svých písničkách beznadějně hledání mladé generace a její "reálné" perspektivy. Texty písniček získali ještě v době, kdy P. Ouda seděl.
Nemůžeme zde bohužel reprodukovat buřičský hlas, nejvíce slyšitelný v refrénu, ani téměř lyrických pasáží a doprovodnou kytaru...

Lidem jsem pořád jenom na obtíž,
do znamení vepsali mi kříž,
číslo mi dali na hlavu
už v kojeneckém ústavu.

Chceme říct, že vám děkujiem,
nevím ale, jak se jmenujem,
nevadí, to je jen malichernost,
čísel - těch je pořád dost.

Pak jesle, školka, družina,
ten případ pěkně začíná,
v děcáku do patnácti let
žil jsem pod číslem třicet pět.

Chceme říct, že vám děkujiem...

Když potom přišel internát,
já už se musel všemu smát,
pak dali khaki pardádu...
Já nenáviděl armádu!

Chceme říct, že vám děkujiem...

Za to jsem seděl ve věznici
a nakonec i v blázinci,
tedy na poslední štaci jsem:
ve starobinci důchodcem!

Při návštěvě Frankfurtu navštívte české knihkupectví

Dialog
Gutleutstr. 15, 6000 Frankfurt/M.1
(tel. 235280)

Pouze pět minut chůze od hlavního nádraží.
Otevřeno denně od 13 do 18,30 a v sobotu od
10 do 13 hod. nebo po telefonické domluvce
(také tel. 234806). Bohatý výběr exilové literatury a časopisů.

Jaromír Šavrda: VÍZKEL VE SKLADU

Dej hodinky a kravatu
 běda ti
 není návratu

Košili
 kalhoty
 a záhy
 stojíš tu nahý
 zcela nahý

Dej vlasy
 kůži
 sval
 a kost
 paměť
 a lidskou důstojnost

Ze sbírky Cestovní deník, vydané nakladatelstvím Poesie mimo domov v Mnichově v roce 1984, Nová řada poesie, svazek 4. K vydání přispěl finský PEN-klub a Nadace Charty 77 ve Stockholmu. Adresa nakl. PmD: Max Wöunner Str. 31, 8000 München 50

KRTEK PO PRVNÍM ČÍSLE

Získal dostatečný počet kladných ohlasů, aby si podřízel elán i do čísel dalších. Čtenáře z Československa upozorňujeme, že není nutné, aby se podepisovali plným jménem.

Z došlých ohlasů:

"Krtek je právě to, co tu chybělo, zaplňuje to jednu z dír v exilovém tisku." Karel Kyncl, Londýn

"Předčetl jsem si oznámení o novém Krtku v posledním čísle Práva lidu. Jako starý abonent Infomatu bych si velmi rád předplatil i Krtna." Láda F., Portsmouth

"V totalitních státech je člověk odmalička vychováván v přetvářce, lžích a v dospělosti se setká s pravou tváří nepsaného totalitního zákona, kterým je státem znetvořována lidská společnost." L.L., Brno

"Krtek mě velmi překvapil, ráda bych se stala jeho předplatitelkou." V.D., Amsterdam

"Můj komentář ke Krtkovi: 1/Hlas z podzemí: Hrně a velice konkrétně vyštavený článek, přehledný a čitivý interview, velice potřebný, který jin-tědodá chuti čtenářům a distributorům. 2/Vozněnskaja: Nevím, jestli to byl záměr překladatele, avšak mě to kladení infinitivu na konec vět, které propůjčilo celé věci takovou tu zvukomalebnost prostě bodré slovenské poudačky trochu rušilo; jinak velice silné, probouzí to v člověku tu hmatatelnou hrůzu, i když v lehkovidelném tónu." H.B., Německo

krtek

alternativní levicově opoziční časopis - vychází zatím nepravidelně, a proto zasláno předplatné považuje za solidární čin cena čísla 2,- DM nebo ekvivalent

předplatné na čtyři čísla: Evropa DM 10,-
zámoří letecky DM 15,-

Předplatné platíte prosím v hotovosti dopisem na naši adresu; šeky musí být převoditelné na třetí osobu! U šeků je třeba připočít bankovní provizi. Neposílejte doporučené dopisy.

Čtenáři v Československu a v ostatních východoevropských zemích dostávají náš časopis zdarma.

Překlady a články, označené jako diskusní příspěvky, nepocházejí od redakčního kolektivu a nevyjadřují tedy nutně jeho mínění.

Reprints and translations of our texts are welcome provided that the source is mentioned. We shall be grateful for complimentary copies.

Adresa redakce:

Krtek /nebo jakékoli jméno/
BOX 19 048
750 19 Uppsala 19
Švédsko

Reklamní slogan, zaslány jedním z příznivců našeho časopisu:

Krte, krte, krtečku,
děláš mnoho kopečků,
na zahradě, na pažiti
trávu kaziš, kaziš kvítí.

Křečku, křečku, křečíčku,
ty se mýliš trošičku.
Já jen chodím na žížaly,
aby škody nedělaly.

Staré české pořekadlo

/Odborníci přes žížaly, pažiti, zahrady apod. ať si laskavě nechají své rozumy od cesty./